

Ocenianie kształtujące

E-podręczniki

Język obcy w przedszkolu

WYDAWCA PISMA:

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku, al. gen. J. Hallera 14,
80-401 Gdańsk
tel.: (58) 34 04 100 (centrala);
(58) 34 04 110 (sekretariat)
fax: (58) 34 10 763, www.cen.gda.pl
e-mail: edukacjapomorska@cen.gda.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Małgorzata Bukowska-Ulatowska
– redaktor naczelna

Magdalena Urbaś – z-ca redaktor
naczelnej

Beata Symbor

Joanna Aleksandrowicz

Kamila Ochędzan

Justyna Konkel

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

Beata Kwaśniewska

WSPARCIE TECHNICZNE:

Dorota Gmerek

Anna Szablowska

Jarosław Szablowski

WSPÓŁPRACA:

**Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Gdańsku**

PUBLIKUJ W „EDUKACJI POMORSKIEJ”

Redakcja czasopisma serdecznie zaprasza do współpracy partnerów indywidualnych i instytucjonalnych, podejmujących inicjatywy korzystnie wpływające na kształt oświaty w naszym regionie. Zachęcamy do nadsyłania ciekawych artykułów na adres: edukacjapomorska@cen.gda.pl, oraz korzystania z możliwości uzyskania patronatu medialnego „Edukacji Pomorskiej”. Szczegółowe informacje dot. zasad publikacji, a także numery archiwalne naszego dwumiesięcznika są dostępne na stronie internetowej: www.cen.gda.pl.

**Kolejny numer „Edukacji Pomorskiej”
będzie w całości poświęcony
IV Forum Pomorskiej Edukacji
– spotkaniu wojewódzkiemu
oraz towarzyszącym mu debatom lokalnym.**

Biuletyn Centrum
Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku
Organ prowadzący:
Samorząd Województwa
Pomorskiego

Placówka posiada
akredytację — decyzja
Pomorskiego Kuratora Oświaty
w Gdańsku nr 17/2006
z dnia 27.03.2006 r.

Placówka wpisana do rejestru
instytucji szkoleniowych
Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Gdańsku
pod nr ewidencyjnym
2.22/00057/2007

słowo wstępne

Szanowni Państwo,

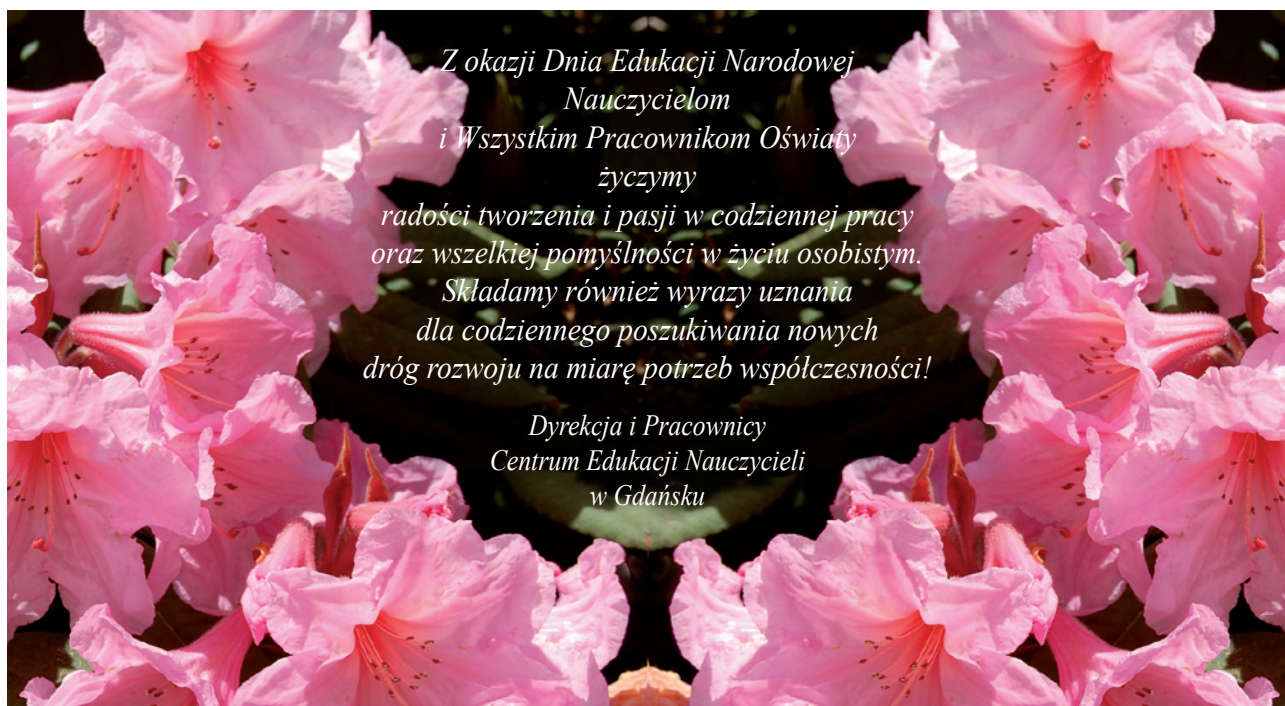
u progu nowego roku szkolnego życzę nam wszystkim, aby najbliższe miesiące były czasem twórczej i przynoszącej jak najlepsze efekty pracy. Sięgajmy po zasoby środowiska lokalnego, korzystajmy z potencjału osób oraz instytucji działających w otoczeniu pomorskich szkół i placówek oświatowych – sprzyja temu Rok Otwartej Szkoły.

Zapraszam do zapoznania się z nową ofertą Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku. Proponujemy Państwu m.in. wsparcie przy realizacji procesów rozwojowych (w ramach wspomaganie rozwoju szkół) oraz możliwość wymiany doświadczeń podczas spotkań sieci współpracy i samokształcenia. Przygotowaliśmy również bogatą ofertę indywidualnych form doskonalenia zawodowego: konferencji, seminariów, warsztatów i kursów. Podejmujemy zagadnienia wzmacniania bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz podnoszenia jakości kształcenia ogólnego i zawodowego, sięgamy też po wiele innych tematów ważnych dla oświaty w naszym regionie.

Zachęcam do odwiedzania strony internetowej Centrum oraz do lektury i współtworzenia naszych wydawnictw: „Edukacji Pomorskiej” oraz „CENnych Praktyk”.

Renata Ropela

Dyrektor Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

spis treści

■ SŁOWO WSTĘPNE	3
■ TEMAT NUMERU	
<i>Sztuka oceniania. Czy ocenienie kształtujące to tylko moda?</i>	5
Anna Konkolewska	
■ FORUM EDUKACYJNE	
<i>Kierunki polityki oświatowej państwa</i>	10
<i>Z doświadczeń Gdańskiej Rady Oświatowej</i>	11
Prof. dr hab. inż. Edmund Wittbrodt	
<i>Sztuka motywacji</i>	15
dr Grzegorz Grzegorzczyk	
■ ZMIANY W OŚWIACIE	
<i>Nauczanie języków obcych w przedszkolu</i>	17
Mirosława Janowska	
<i>Zmiany w prawie oświatowym i statutach szkół publicznych od 1 września 2015 r.</i>	20
Dorota Suchacz	
■ ROK OTWARTEJ SZKOŁY	
<i>Nasza Szkoła</i>	22
z Jolantą Kaszubowską rozmawia Małgorzata Bukowska-Ulatowska	
■ ROK MATEMATYKI	
<i>Rok 2015 Rokiem Matematyki na Pomorzu – pierwsze podsumowania</i>	24
Urszula Kornas-Krzyżykowska	
<i>Dlaczego warto uprawiać „Ogródki matematyczne”?</i>	27
z Małgorzatą Ilkiewicz rozmawia Justyna Konkel	
<i>„Budzik Matematyczny”</i>	30
Justyna Konkel, Monika Goździkowska	
■ BADANIA I ANALIZY	
<i>Kilka słów o korepetycjach i nie tylko</i>	32
Magdalena Urbaś	
■ TIK W SZKOLE	
<i>E-podręczniki na drodze do cyfrowej szkoły</i>	34
Beata Symbor	
■ WOKÓŁ NAS	
<i>Mobilność kadry edukacyjnej</i>	36
Małgorzata Bukowska-Ulatowska,	
<i>Program „Odznaka jakości – Schule im Wandel – Zmieniająca się szkoła”</i>	37
Joanna Nowicka-Młyńska, Marta Młyńska	
<i>Dobrze wykorzystane szanse</i>	39
Barbara Dembek-Bochniak, Sławomir Bochniak	
■ BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA	
<i>Ocenianie kształtujące – zestawienie bibliograficzne</i>	43
<i>Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku – propozycje szkoleń i spotkań dla nauczycieli</i>	45
■ ROZMOWY O EDUKACJI	
<i>Sieci współpracy i samokształcenia w Szwajcarii</i>	46
z Martinem Baumgartnerem rozmawia Ewa Furche	

temat numeru

Sztuka oceniania. Czy ocenienie kształtujące to tylko moda?

Anna Konkolewska,
nauczyciel konsultant CEN ds. diagnoz i analiz oraz edukacji polonistycznej

Ocenianie szkolne jest jak dzielnica slumsów, zapadłe przedmieście kapitalistycznej metropolii, niezalecane w przewodnikach do zwiedzania. W dzielnice te nie inwestuje się, gdyż panuje opinia o nieekonomiczności takich inwestycji.

Podlegają one pozornej trosce miasta; często się o nich mówi i pisze, ale praktycznie nic się w nim nie robi.

Niemierko B., *Między oceną szkolną a dydaktyką*, 1997, s.13

W poniższym artykule spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, czy od publikacji książki Profesora wiele zmieniło się w wewnątrzszkolnych systemach oceniania. Przypomnimy również historię wprowadzania systemowego oceniania kształtującego oraz odniesiemy się do kwestii oceniania różnych aktywności uczniów.

Trochę historii

W roku 1998 przeprowadzono szeroko zakrojone badania dotyczące idei oceniania kształtującego w Wielkiej Brytanii. W Polsce zagadnieniem zajęło się Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu oraz Centrum Edukacji Obywatelskiej, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Centralna Komisja Egzaminacyjna w roku 2003 – odbyła się *Letnia szkoła programu „Szkoła ucząca się”*, prowadzonego przez CEO. Rok później przeprowadzono pilotaż oceniania kształtującego w dwóch szkołach, wzięli w nim udział nauczyciele i uczniowie z kilku klas. W kwietniu 2005 r. w MENiS zorganizowano konferencję

*Ocena kształtująca i jej rola w poprawie skuteczności uczenia. Kolejny pilotaż odbył się w 10 szkołach dużych i małych miejscowości. Istotnym krokiem było zamieszczenie w 2009 r. informacji na temat oceniania kształtującego w komentarzach do nowej podstawy programowej, w części pt. *Jak poprzez ocenianie skutecznie motywować uczniów?**

Kolejne lata przynoszą propozycje szkoleń oraz dwuletni projekt dla szkół związany z ocenianiem kształtującym. Pojawiają się również kolejne rozporządzenia dotyczące oceniania, w tym najnowsze: rozporządzenie z dnia 10.06.2015, które wchodzi do praktyki szkolnej od 1 września 2015 r.

Istota oceniania kształtującego

Ocenianie kształtujące różni się od najczęściej stosowanego w naszych szkołach oceniania sumującego tym, że ma ono służyć przede wszystkim poprawie procesu uczenia się, a nie jedynie podsumowaniu pracy ucznia.

Raport Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)

Tak rozumiane ocenianie nie służy tylko ocenie wiedzy i umiejętności ucznia, ale ma pomóc mu w procesie uczenia się. Ma także sprzyjać przyjmowaniu przez uczniów odpowiedzialności za własną naukę. Równocześnie, ocenianie kształtujące pomaga nauczycielowi planować dalsze kroki w pracy z uczniami.

Praktyka stosowania oceniania kształtującego

Co robi nauczyciel, który stosuje nauczanie kształtujące?

1. Określa cele lekcji i formułuje je w języku zrozumiałym dla ucznia.

Nauczyciel przed przystąpieniem do planowania lekcji zastanawia się, po co będzie uczyć swoich uczniów właśnie tego materiału i w jaki sposób to zrobi.

Określa też, co chce, aby uczniowie osiągnęli. Często cel, który stawia sobie nauczyciel, może być dla ucznia niejasny. Dlatego nauczyciel musi tak sformułować cel zajęć, aby każdy uczeń go zrozumiał. Należy dokonać wyboru: czy podajemy cel ustnie, czy zapisujemy go, np. na karteczkach, na tablicy. Pod koniec lekcji wraz z uczniami nauczyciel powinien sprawdzić, czy cel został osiągnięty. Formułowanie celów zrozumiałych dla uczniów – w formie efektów, a nie czynności – może stanowić trudność. Jednak lekcja bez celu sformułowanego przystępnie dla ucznia może stać się dla niego bezcelowa. Pamiętajmy o procedurze: zaplanować cel, przedstawić go uczniom, kontrolować realizację podczas lekcji, podsumować.

Bardzo ważne jest sprawdzenie wraz z uczniami pod koniec lekcji, czy cele zostały osiągnięte. Można zastosować metodę zdań podsumowujących: prosimy uczniów, by dokończyli zdanie *Dziś na lekcji dowiedziałem się, że ...*, *Po dzisiejszej lekcji potrafię...* Lekcja kończy się autorefleksją ucznia.

2. Ustala wraz z uczniami kryteria oceniania, czyli to, co będzie brał pod uwagę przy ocenie ich pracy.

Uczeń musi wiedzieć, co dokładnie będzie podlegało ocenie. Nauczyciel ustala, na co będzie zwracał uwagę przy ocenianiu (nacobezu). Kryteria mogą być wspólnie formułowane przez nauczyciela

i uczniów. W ich powstawaniu pomogą wcześniej podane cele/cel lekcji. Chodzi o to, aby określić dowody, fakty, które pokażą zarówno nauczycielowi, jak i uczniowi, w jakim stopniu cel lekcji został osiągnięty. Do ucznia należy kierować komunikat w postaci: umiesz, wymieniasz, potrafisz, a nie: umie, wymieniam, potrafi. Kryteria pomagają uczniom przygotować się do sprawdzianu oraz wykonać pracę tak, aby postawiony przez nauczyciela cel został zrealizowany. Nauczyciel konsekwentnie ocenia tylko to, co zapowiedział wcześniej. Uczeń ma świadomość korzyści. *Lepiej się uczyć, jeśli wiem, po co i czego mam się nauczyć.*

Budowanie kryteriów oceny może przebiegać następująco: nauczyciel pokazuje wzór dobrej pracy, np. wypracowania, rozwiązania zadania itp. oraz pyta uczniów, dlaczego jest to dobra praca. Następnie wspólnie dokonują analizy wzoru. W ten sposób mogą powstać wspólne kryteria sukcesu. Liczy się również aspekt wychowawczy: uczeń ma poczucie współtworzenia, wzrasta jego odpowiedzialność za proces uczenia się.

3. Rozróżnia funkcje oceny sumującej i kształtującej.

Ocena sumująca ma znaczenie przy podsumowaniu wiedzy nabytej przez ucznia i zwykle ogranicza się do stopnia. Ocena kształtująca natomiast służy uczniowi do tego, aby uświadomił sobie, co zrobił dobrze, co źle, i jak może poprawić swoją pracę. W ocenianiu kształtującym uczeń otrzymuje mniej ocen-stopni, a więcej informacji zwrotnej od nauczyciela czy kolegi.

Można podczas zebrania zespołów przedmiotowych przedyskutować w grupie, które z aktywności ucznia należy oceniać tylko oceną sumującą. Obowiązuje zasada, że uczeń musi wiedzieć, jak będzie oceniony. Wśród zwolenników rozróżnienia obu ocen panuje przekonanie, że należy ocenę kształtującą stosować do sprawdzania umiejętności, np. pisania.

Jednak pamiętajmy, że nauczyciel nie rezygnuje ze stopni! Zrozumienie idei rozdzielenia obu rodzajów ocen jest procesem istotnym dla sukcesu dydaktycznego.

4. Buduje atmosferę uczenia się, pracując z uczniami i rodzicami.

Nauczyciel buduje atmosferę uczenia się poprzez skuteczne nauczanie, budzenie ciekawości poznawczej, rozwijanie u uczniów poczucia, że uczą się czegoś, co jest i będzie przydatne w życiu. Poprzez realizację celów kształcenia w obszarze wiedzy, umiejętności i postaw, które określone zostały w podstawie programowej.

Osobnym problemem pozostaje przekonanie rodziców do idei oceniania kształtującego. Powinni

oni stać się naszymi sojusznikami w realizacji zamierzeń. Nie możemy rodziców czy opiekunów prawnych naszych uczniów zaskoczyć faktem, że nagle ich dziecko, przychodząc ze szkoły, będzie przynosiło informacje pisemne i słowne zamiast stopni. Odwołanie się do doświadczeń szkolnych obecnych rodziców często wystarczy, aby przekonać ich do idei oceniania kształtującego. Rodziców mogą również pomóc przekonać opinie ich dzieci. Proponuje się, aby podczas spotkania z rodzicami zadać kilka prostych pytań, np.: *Co najbardziej stresowało Państwa w szkole, do której chodzili Państwo przed laty? Jak, według Państwa, należy motywować uczniów do pracy, do osiągania sukcesów? Jak pomagać uczniom słabszym, a jak motywować dobrych do rozwijania zdolności?*

5. Potrafi formułować pytania kluczowe.

Pytania kluczowe (nazywane angażującymi) pokazują uczniom szerszą perspektywę zagadnienia omawianego na lekcji. Muszą być ściśle związane z założonym celem lekcji, zawierają w sobie główną problematykę zajęć. Powinny być tak sformułowane, aby budzić ciekawość, zainteresować tematem. Pytanie ma angażować wszystkich uczniów, być wyzwaniem, budzić chęć poszukiwania odpowiedzi. Uczy uzasadniania swoich poglądów, pokazuje sposób rozumowania.

Co należy zrobić, aby sformułować właściwe pytania na lekcji? Proponuje się powrót do celu/celów zajęć, połączenie pytania z szerszą wiedzą o świecie oraz ubranie go w atrakcyjną formę, aby zachęcało uczniów do poszukiwania odpowiedzi.

Pytanie kluczowe może dotyczyć kilku lekcji, jednego działu lub być związane tylko z jedną lekcją. Stawiamy je w początkowej fazie lekcji, umożliwiając uczniom poszukiwanie odpowiedzi w trakcie zajęć. Najważniejsze, aby uczniowie byli zaintereso-

wani uzyskaniem odpowiedzi na to pytanie. Czasami znalezienie odpowiedzi jest bardzo trudne albo wręcz niemożliwe, ale do tego wniosku muszą dojść sami uczniowie.

Pytania otwarte lub problemy do rozwiązania przedstawione uczniom mają stanowić pomost pomiędzy poszczególnymi zagadnieniami. Nauczyciel słuchający odpowiedzi na takie pytania nie tylko dowiaduje się, czy uczniowie wiedzą oraz rozumieją, ale co, i w jakim stopniu uczniowie wiedzą oraz rozumieją.

Zadawanie takich pytań wymaga jeszcze dodatkowych posunięć ze strony nauczyciela: np. trzeba zadbać o wydłużenie czasu oczekiwania na odpowiedź. Wbrew pozorom nie jest to proste. Nauczyciele, którzy wydłużają czas oczekiwania, mówią o „nieznośnej ciszy”, obawach, że uczniowie zdekoncentrują się na zagadnieniu lub zaczną źle zachowywać się. Problemem jest również przełamanie własnych przyzwyczajzeń. Pytania kluczowe to pytania na myślenie. Ważna jest też atmosfera pracy na lekcji. Często uczniom potrzebna jest pewność siebie, aby odważyli się myśleć samodzielnie. Nauczyciel ma ogromny wpływ na atmosferę, która sprzyja komunikacji oraz wyrażaniu opinii i pomysłów. Takiej atmosferze sprzyja też umożliwienie uczniom rozmowy i wspólnego zastanawiania się nad zagadnieniami. Dobrze więc zadać pytanie, pozostawić czas i zachęcić uczniów do rozmowy w parach lub małych grupach – dzięki temu zwiększa się liczba uczniów zaangażowanych w proces uczenia się.

Poprawne odpowiedzi udzielone przez uczniów będą świadczyły o zrozumieniu problemu postawionego na lekcji, nie tylko o wysłuchaniu i zapamiętaniu materiału. Uczniowie będą poszukiwać, odkrywać, a następnie rozumieć.

Przykłady pytań kluczowych w różnych przedmiotach szkolnych:

język polski – *Czy warto czytać lektury szkolne, skoro można przeczytać ich streszczenia lub oglądnąć film na ich podstawie?*

język obcy – *W jaki sposób opowiesz o swoich planach wakacyjnych oraz uzyskasz informację o tym od innych osób?*

edukacja wczesna – *Czego obawiałabyś się zimą, gdyby wróżka zamieniła Cię w zającą?*

przyroda – *Dlaczego jedne ptaki odlatują do ciepłych krajów, a drugie nie?*

godzina do dyspozycji wychowawcy – *Co myślisz o chuligaństwie na stadionach piłkarskich? A co myślą o tym piłkarze?*

Zadawanie pytań w ocenianiu kształtującym to włączenie wszystkich uczniów w myślenie nad rozwiązywaniem problemu postawionego przez nauczyciela.

- Ma temu służyć między innymi: wydłużenie czasu oczekiwania na odpowiedź ucznia;
- kierowanie przez nauczyciela pytania do wszystkich uczniów, a nie tylko do zgłaszających się;
- poszukiwanie w parach odpowiedzi na pytanie nauczyciela;
- niekaranie za błędne odpowiedzi.

Nauczyciele, wypowiadając się na temat korzyści płynących ze stosowania powyższych zasad, w tym wydłużania czasu oczekiwania na odpowiedź, uważają, że wypowiedzi uczniów stają się dłuższe i zmniejsza się liczba przypadków braku odpowiedzi. Odpowiadający uczniowie są bardziej pewni siebie, potrafią zakwestionować lub udoskonalić odpowiedzi innych, a także proponują więcej alternatywnych rozwiązań.

Należy pamiętać o tym, aby nie zadawać zbyt wielu pytań zamkniętych lub pytań o fakty, pytań niejasnych i retorycznych. Należy wystrzegać się niedopuszczania do udzielenia nieprawidłowej odpowiedzi, gdyż na błędach wszyscy się uczymy.

Nie oznacza to, że na lekcji powinny padać tylko kluczowe pytania. Nie można jednak z nich zrezygnować. Wprowadzenie pytań problemowych, starannie przemyślanych i przygotowanych z góry, ma niezwykle znaczenie dla osiągnięcia celu lekcji.

6. Stosuje efektywną informację zwrotną.

Informacja zwrotna to kluczowy składnik oceniania kształtującego. Nauczyciel zamiast postawić ocenę sumującą, przekazuje uczniowi komentarz do jego pracy.

Informacja zwrotna musi być ściśle związana z kryteriami oceniania określonymi przed wykonaniem zadania, czyli z nacobezu – kryteriami sukcesu. Powinna być skierowana do ucznia. Musi spełniać funkcję wspierającą i motywującą.

Dobra informacja zwrotna powinna zawierać cztery elementy:

1. wyszczególnienie i docenienie pozytywnych elementów pracy ucznia;
2. odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia;
3. wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić tę konkretną pracę;
4. wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

Wprowadzając tę zasadę oceniania kształtującego, można na początku wspólnie z uczniami opracować informację zwrotną do anonimowej pracy. Przed wyznaczonym zadaniem razem ustalamy, jak powinna wyglądać wzorowa praca na zadany temat. Omawiamy dobre i słabe strony wykonanej pracy. Wspólnie proponujemy poprawę błędów i jak dalej powinien pracować nieznany autor zadania. Przyzwyczajamy w ten sposób uczniów do kolejności informacji zawartych w wiadomości zwrotnej od nauczyciela.

Trudności dla nauczyciela to przede wszystkim pracochłonność i czasochłonność formułowania zapisu. Niektórzy nauczyciele proponują korzystanie

z tabelki do wypełniania informacji zwrotnej w postaci zaznaczania plusów i minusów.

A co zrobić, kiedy uczeń nie udziela żadnej odpowiedzi, oddaje pustą kartkę? Jak oddzielić ocenę kształtującą od sumującej w przypadku nauczania przedmiotu realizowanego tylko na jednej godzinie tygodniowo? Jak poradzić sobie z małą liczbą ocen? Praktyczne rady znajdziemy zeszytach CEO¹.

Pamiętajmy o tym, że zgodnie z zasadami oceniania kształtującego informacja zwrotna nie może być poprzedzona stopniem szkolnym. *Wystawienie stopnia przy komentarzu nie jest korzystne* (Danuta Sterna)².

Zmian w naszym systemie oceniania nie wprowadzamy rewolucyjnie, a raczej ewolucyjnie. Przyzwyczajamy i uczniów, i ich rodziców/prawnych opiekunów do innego sposobu informowania o postępach w edukacji dzieci i młodzieży. Można stosować archiwizację informacji zwrotnej, np. w postaci teczki zawierającej dokumentację działalności ucznia – portfolio. Taka dokumentacja będzie też pomocna przy wystawianiu oceny sumującej na koniec roku szkolnego.

7. Wprowadza samoocenę i ocenę koleżeńską.

Z wprowadzaniem samooceny i oceny koleżeńkiej nie powinniśmy bardzo się spieszyć. Istnieje obawa, że uczniowie nie będą kierować się obiektywizmem. Uczniowie powinni wzorować się na nauczycielu przy formułowaniu własnej oceny oraz oceny koleżeńkiej. Przydatne mogłyby być ustalone wspólnie zasady, zapisane i umieszczone w klasie na widocznym miejscu. I tu pamiętamy o tym, aby nie przekształcać oceny koleżeńkiej na stopień szkolny.

Danuta Sterna proponuje konkretne kroki³:

1. *Warto na początku zapytać uczniów, co im dała informacja zwrotna, którą otrzymali od nauczyciela – co im pomogło, a co było nieprzydatne. [...]*
2. *Przygotować formatki do wpisywania informacji zwrotnej, zgodnie ze schematem:*
 - kolumna z nacobezu,
 - kolumna na zaznaczenie, co wykonano zgodnie z nacobezu, a co nie zostało opracowane właściwie,
 - kolumna z propozycją, jak poprawić to, co nie jest dobrze,
 - *na dole w formatce – rady, jak dalej pracować.*

Taką formatkę stosować do przekazywania informacji zwrotnej uczniom.

Można również wprowadzić symbole, które skracają informację zwrotną.

3. *Wspólnie z uczniami ocenić anonimową pracę ucznia. Sformułować informację zwrotną dla tej pracy.*

1 www.ceo.org.pl/pl/o-nas/publikacje-ocenianie

2 Zeszyt-dzielmy3_informacja

3 Zeszyt-dzielmy_7_samoocena_i_ocena.pdf-Adobe Reader

4. Przed sprawdzianem określić razem z uczniami, jak ma wyglądać dobra praca. Po sprawdzianie omówić anonimowo dobre i słabsze prace.

5. Z pierwszej próby oceny koleżeńskiej zrobić święto klasowe. Jako pierwszą wybrać pracę krótką i łatwą do ocenienia. Poprosić uczniów, którzy otrzymali efektywną dla nich informację zwrotną, o jej zacytowanie. Pomóc uczniom, którzy sygnalizują, że mają trudność w pisaniu informacji zwrotnej.

6. NIGDY nie przeliczać informacji zwrotnej na stopnie.

7. Na początku nie stosować oceny koleżeńskiej zbyt często.

8. Analizować informacje zwrotne pod względem ich przydatności w uczeniu się.

Ocenę koleżeńską i samoocenę wprowadzamy dopiero w momencie, kiedy uczniowie są już dobrze zaznajomieni i przyzwyczajeni do informacji zwrotnej, tzn. otrzymali już niejedno zadanie opatrzone nią od nauczyciela. Należy przemyśleć i wybrać odpowiednie zadanie, aby osiągnąć wyznaczony cel – nauczenie uczniów obiektywnej, rzeczowej i zgodnej z kryteriami oceny. Na wprowadzenie oceny koleżeńskiej czy samooceny uczniów potrzebny jest czas.

Bolesław Niemierko czyni fundamentalne spostrzeżenie: *Uczniowi trzeba przypisać współautorstwo komentarza do wyniku uczenia się, rozumiane jako akceptacja sugestii nauczyciela oraz pewien wkład własny do treści komentarza*⁴.

W dostępnych materiałach Centrum Edukacji Obywatelskiej można odnaleźć Pięć strategii oceniania kształtującego⁵:

- I. Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.
- II. Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.
- III. Udzielanie uczniom takiej informacji zwrotnej, która przyczyni się do ich widocznych postępów.
- IV. Umożliwianie uczniom, by korzystali wzajemnie ze swojej wiedzy i umiejętności.
- V. Wspomaganie uczniów, by stali się autorami procesu swojego uczenia się.

Powracając do pytania postawionego we wstępie artykułu, można stwierdzić, że inny sposób oceniania uczniów wymaga od nauczyciela nie tylko większej pracy, a tej raczej nie boimy się w naszym zawodzie, ale przede wszystkim zmiany mentalności, sposobu myślenia na temat oceniania tego, czego nauczyliśmy naszych uczniów.

Stosowanie oceniania kształtującego zwiększa

szanse na zbudowanie u uczniów zaangażowania, poczucia odpowiedzialności za własną naukę oraz wiary we własne możliwości. Nauczyciel ma prawo do wyboru metod, jakimi pracuje. Nie może jednak nie brać pod uwagę faktu, że stosowanie sprawdzonych metod pracy przynosi wymierne rezultaty. Większość pedagogów i psychologów wypowiada się pozytywnie na temat oceniania kształtującego.

Wprowadzamy ocenianie kształtujące stopniowo.

Jak wprowadzić ocenianie kształtujące w szkole? Zaczynamy od:

1. Czynności przygotowawczych – udziału rady pedagogicznej w szkoleniu na temat oceniania kształtującego lub w samokształceniu;
2. Decyzji o stosowaniu OK na wszystkich przedmiotach;
3. Wymiany doświadczeń – *Jakie mamy sukcesy, a jakie bariery napotkaliśmy?*

Pamiętajmy jednak, że tylko przyjmując do realizacji całą koncepcję oceniania kształtującego, a nie jedynie wybrany element, możemy liczyć na sukces.

Bibliografia:

1. Niemierko B., *Kształcenie szkolne. Podręcznik skutecznej dydaktyki*, Warszawa 2007
2. Niemierko B., *Między oceną szkolną a dydaktyką*, Warszawa 1997
3. www.ceo.org.pl (broшуry: 1- 7 zeszyt)
4. www.ceo.org.pl/ok/news/filmy-ok
5. www.ceo.org.pl/pl/ok/news/strategie-ocenianie-ksztaltujace
6. Sterna D., *Ocenianie kształtujące w praktyce*, Wyd. CEO
7. Sterna D., *Ocenianie kształtujące w: „Dyrektor Szkoły”*, 2004, nr 6
8. Sterna D., Strzemieczny J., *Organizacja procesów edukacyjnych w: Jakość edukacji. Różnorodność perspektywy*, red. Grzegorz Mazurkiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

⁴ Niemierko B., *Między oceną a dydaktyką*, Warszawa 1997

⁵ <http://www.ceo.org.pl/en/node/11817>

Kierunki polityki oświatowej państwa

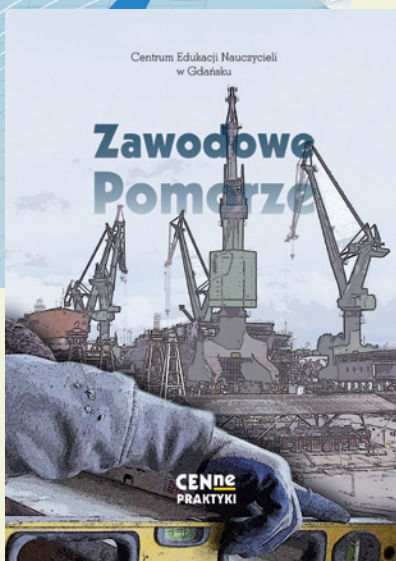
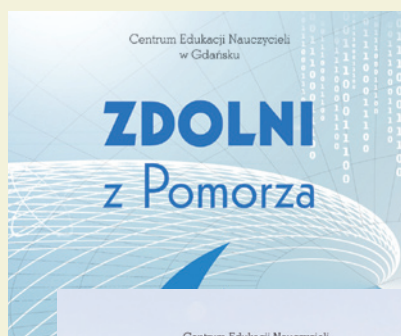
Zgodnie z zapisami ustawy o systemie oświaty (art. 35 ust. 2 pkt 1), minister edukacji narodowej określa podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w danym roku szkolnym. Decyzją minister Joanny Kluzik-Rostkowskiej w bieżącym roku szkolnym, 2015/2016, będą to:

1. Wzmocnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych.
2. Podniesienie jakości kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych poprzez zaangażowanie przedstawicieli partnerów społecznych w dostosowywanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.
3. Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.

4. Edukacja matematyczna i przyrodnicza w kształceniu ogólnym.

Z podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa wynikają m.in. zadania dla placówek doskonalenia nauczycieli. W aktualnej ofercie szkoleniowej Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, dostępnej na stronie internetowej www.cen.gda.pl, znajdują Państwo propozycje form doskonalenia wpisujących się w poszczególne kierunki. Obszerna informacja na temat realizacji podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa została przedstawiona uczestnikom konferencji „Kreatywnie z podstawą programową”, zorganizowanej 16 września br. w siedzibie naszej placówki. Zagadnienia związane z bezpieczeństwem dzieci i młodzieży, jakością kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych, czytelnictwem oraz edukacją matematyczno-przyrodniczą będą również obecne na łamach „Edukacji Pomorskiej”.

M.B.-U.

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, chcąc inspirować i wspierać rozwój edukacji na Pomorzu, podjęło się w roku szkolnym 2014/2015 realizacji nowego przedsięwzięcia wydawniczego. Jest nim publikacja o wymownej i łatwo kojarzącej się nazwie „CENne Praktyki”.

Traktujemy ją jako powinność względem twórczych i ambitnych nauczycieli, których wyniki pracy chcemy docenić, prezentując na forum szerszym niż lokalne. Wierzymy również, że przykłady dobrej praktyki, pasja i pomysłowość zainspirują inne szkoły/placówki do stosowania sprawdzonych rozwiązań edukacyjnych, które sprzyjać mogą osiągnięciu wysokich wyników w nauczaniu i wychowaniu.

W publikacji zamierzamy prezentować innowacje pedagogiczne, upowszechniać propozycje nowatorskich rozwiązań dydaktycznych oraz promować osiągnięcia organizacyjne i metodyczne realizowane w naszym województwie.

Redakcja „CENnych Praktyk” zakłada, że nowe wydawnictwo CEN-u będzie ukazywało się cyklicznie, a jego kolejne części poświęcone zostaną m.in. programowi Erasmus+, matematyce i czytelnictwu. Dotychczas opublikowaliśmy dwa numery, poświęcone pracy z uczniem zdolnym oraz kształceniu zawodowemu.

Zachęcamy Państwa serdecznie do zgłaszania własnych propozycji i nadsyłania dobrych praktyk. Kontakt z redakcją:

Beata Symbor, beata.symbor@cen.gda.pl, 58 340 41 29.

Z doświadczeń Gdańskiej Rady Oświatowej

Prof. dr hab. inż. Edmund Wittbrodt,
Przewodniczący Gdańskiej Rady Oświatowej (2011-2014)

Gdańska Rada Oświatowa

Historia funkcjonowania Gdańskiej Rady Oświatowej (GRO) sięga 2007 roku, kiedy to uchwałą Rady Miasta Gdańska powołano pierwszą Radę. Jej przewodniczącą została prof. Anna Zielińska-Głębocka z Uniwersytetu Gdańskiego. Po zakończeniu kadencji władz samorządowych w 2011 roku GRO oceniona została jako „wartościowe ciało społeczno-eksperckie, którego potencjał i apolityczność sprzyja podejmowaniu merytorycznych rozmów i wypracowaniu kierunków rozwoju gdańskiego kapitału społecznego w obszarze edukacji”. Rekomendowano kontynuację tego rodzaju współpracy w kolejnych latach. W konsekwencji Rada Miasta Gdańska powołała nową, drugą Gdańską Radę Oświatową na kadencję 2011-2014 (Uchwała Nr VII/87/11 RM Gdańska, z dn. 17.02.2011), przewodniczącym został prof. Edmund Wittbrodt z Politechniki Gdańskiej. Ostatnio powołano kolejną, trzecią już Radę z przewodniczącą Katarzyną Hall (Uchwała Nr VI/154/15 RM Gdańska, z dn. 26.02.2015). Rada stanowi unikatową w skali kraju inicjatywę, integrującą szerokie środowisko lokalne wokół problemów niezwykle istotnych – edukacji młodego pokolenia.

Gdańska Rada Oświatowa w kadencji 2011-2014 składała się z 35 członków, w tym 3 powołanych na mocy uchwały Rady Miasta Gdańska, zaś 32 – zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska, na podstawie rekomendacji wskazanych podmiotów oraz drogą wyboru przedstawicieli środowisk dyrektorów szkół i placówek oświatowych.

W skład GRO wchodzi przedstawiciele różnych środowisk: Pomorskiego Kuratora Oświaty, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Sądu Okręgowego, NSZZ „Solidarność”, Związku Nauczycielstwa Polskiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Politechniki Gdańskiej, Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, niepublicznych szkół wyższych, Centrum Interwencji Kryzysowej PCK, Caritas Archidiecezji Gdańskiej, Gdańskiej Fundacji Oświatowej, Społecznego Towarzystwa Oświatowego, Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Gdańskiego Stowarzyszenia Pedagogów Praktyków, dyrektorów przedszkoli, szkół podstawowych,

gimnazjów, liceów ogólnokształcących, szkół zawodowych oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych, Gdańskiego Forum Rad Szkół i Rad Rodziców, Pomorskiej Izby Rzemieślniczej Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy, Pracodawców Pomorza, Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańskiej Fundacji Przedsiębiorczości, dyrektora Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Gdańska, a także Powiatowej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych.

Ze struktury GRO wynika, że w pracach Rady uwzględniane są opinie i doświadczenia podmiotów uczestniczących w procesie edukacji w różnorodnych obszarach i na różnych etapach.

Zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Gdańska (Uchwała Nr VII/87/11 RM Gdańska, z dn. 17.02.2011) do zadań GRO należy:

- badanie potrzeb oświatowych w Mieście Gdańsku oraz przygotowywanie projektów ich zaspakajania, w tym: a) wypracowywanie polityki oświatowej oraz opiniowanie projektów zmian strukturalnych w sferze edukacji, b) wypracowywanie miejskich programów w zakresie oświaty
- opiniowanie projektu budżetu Miasta Gdańska w części dotyczącej wydatków na oświatę
- opiniowanie projektów sieci publicznych szkół i przedszkoli
- opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego wydawanych w sprawach oświaty
- wyrażanie opinii i wniosków w innych sprawach dotyczących oświaty.

Wyzwania

W swoich działaniach GRO uwzględniała najistotniejsze trendy i tendencje występujące w procesie budowania nowoczesnej i efektywnej edukacji w wymiarze globalnym, takich jak chociażby partnerstwo środowiskowe dla lepszego spełniania oczekiwań rodziców, szkoły, przedsiębiorców i władz lokalnych. Z punktu widzenia partnerstwa istotne jest, aby: partnerzy mieli **wspólną wizję**, nauczyciele dostrzegali **potencjał w innych** partnerach, zaś partnerstwo było dostrzegane jako **możliwość, a nie zagrożenie**.

O znaczeniu partnerstwa można też przeczytać w raporcie OECD: „Jeśli młodzi mają być wychow-

wani do pełnienia pełnej roli w społeczeństwie, i jeśli ich rodzice mają mieć szansę kontynuacji uczenia się, **partnerstwo to jedyna droga**" (Raport OECD, 1997).

Szkoła przyszłości, przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii informatycznych i komunikacyjnych, musi stać się centralnym punktem w **uczeniu się przez całe życie** i katalizatorem rozwoju **społeczności uczących się**.

W komunikacie Komisji Europejskiej skierowanym do Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego, a pośrednio także do państw członkowskich Unii, podkreśla się znaczenie:

- ilości, ale przede wszystkim **jakości kształcenia** (mechanizmy sprzyjające jakości, system finansowania, motywacje, droga kariery);
- powszechnej **dostępności** do dobrej i nowoczesnej edukacji (informacja, wiedza, umiejętności, nawyki ciągłego kształcenia się, kreatywność, postawy);
- **wyrównywania szans** (wczesna edukacja, obiektywne monitorowanie jakości, kształcenie i dobór nauczycieli, standardy edukacyjne);
- **zapobiegania rozwarstwieniu** społecznemu (kształcenie ustawiczne);
- **kompetencji** (określanie, monitorowanie, certyfikacja).

W pracach Rady uwzględniano także priorytety wynikające z realizowanej w latach 2010-2020 w Unii Europejskiej Strategii **EUROPA 2020**:

- **rozwój inteligentny**: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- **rozwój zrównoważony**: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- **rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu**: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Brano również pod uwagę istotę nowoczesnej edukacji zawartą w haśle „Kompetencje dla wszystkich”, rozumianym bardzo szeroko. Obejmuje ono (rys. 1):

- wyrównywanie szans;
- kształcenie ustawiczne;
- osoby sprawne inaczej;

uwzględnia trzy podstawowe filary systemu edukacji:

- określanie kompetencji (np.: języki obce, informatyka, techniki komunikacyjne, genetyka, biotechnika, bionika, biomechanika, inżynieria materiałowa...);
- monitorowanie kompetencji w procesie kształcenia;
- uznawanie kompetencji (certyfikacja);

Rys. 1 Schemat procesu kształtowania „kompetencji dla wszystkich”

a także współczesne możliwości zdobywania kompetencji:

- dom (coraz popularniejsza w USA „home education”);
- szkoła, uczelnia;
- organizacje pozarządowe (np.: szkoły społeczne, firmy komputerowe);
- Internet;
- telewizja.

Dziś istnieje także możliwość podejmowania nauki, a nawet pracy na odległość (współpraca międzynarodowa ciągła, pracownie i wirtualne laboratoria).

Szkoły od dawna nie są już skarbnicami wiedzy, jakimi były kiedyś. Nauczyciele nie są już „dostarczycielami” wiedzy. Stanowią dopełnienie innych możliwości i środowisk nauczania; zdarza się, że uczeń wie więcej na interesujący go temat niż nauczyciel.

Obszary problemowe

Gdańska Rada Oświatowa zajmowała się wieloma istotnymi zagadnieniami. Do najważniejszych można zaliczyć następujące obszary problemowe:

- system **wsparcia ucznia zdolnego** – rekomendacja dla rozwiązania systemowego;
- **kadra pedagogiczna** i doskonalenie zawodowe nauczycieli;
- **zarządzanie oświatą** i zmiany systemu oświaty;
- nowoczesne **technologie i zmiany cywilizacyjne** we współczesnej szkole;
- wyzwania **rynku pracy** a edukacja zawodowa, doradztwo zawodowe i kształcenie ustawiczne;
- **zdrowie psychiczne** dzieci i młodzieży – tendencje globalne i sytuacja lokalna;
- **zdrowie i aktywność fizyczna**;
- wyniki gdańskich szkół i wskaźniki pomiaru **jakości edukacji**;
- **rodzice w szkole** – szkoła w środowisku.

W ramach Rady powołanych zostało także pięć zespołów zadaniowych:

1. Zespół ds. jakości i efektywności edukacji;
2. Zespół ds. systemowego wsparcia rodziny;
3. Zespół ds. kształcenia zawodowego i ustawicznego;
4. Zespół ds. restrukturyzacji sieci szkół i parametryzacji zatrudnienia;
5. Zespół ds. wspomagania rozwoju zawodowego nauczyciela.

W praktyce, Gdańska Rada Oświatowa zajmowała się między innymi opiniowaniem i projektowaniem następujących dokumentów strategicznych dotyczących gdańskiej oświaty oraz projektów uchwał Rady Miasta Gdańska:

- Kierunki zmian w lokalnej sieci szkół;
- Program: Model gdańskiej oświaty samorządowej „GDAŃSZCZANIN 2020”;
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego do roku 2020;
- Regionalny Program Strategiczny w zakresie aktywności zawodowej i społecznej;
- Strategia Rozwoju Miasta Gdańska do 2030;
- inne (informacje o stanie realizacji zadań oświatowych, stan przygotowań do roku szkolnego, analiza wyników uzyskiwanych przez uczniów poszczególnych szkół, projekty budżetu w części dotyczącej edukacji).

Wszystkie dyskusje poprzedzane były wystąpieniami wprowadzającymi wygłaszanymi przez ekspertów - członków GRO albo zapraszanych gości krajowych i zagranicznych. Prezentacje zamieszczano na stronie internetowej GRO (www.gdansk.pl). Umożliwiała to korzystanie z nich wszystkim członkom Rady Miasta Gdańska oraz innym zainteresowanym (takie potrzeby zgłaszało środowisko dyrektorów i nauczycieli). Po posiedzeniach organizowano także spotkania z prasą, na których omawiano najważniejsze ustalenia i zagadnienia dyskutowane na posiedzeniu Rady.

Ustalenia i rekomendacje GRO

Kluczowy wpływ na poziom i efekty edukacji ma **dobry nauczyciel, współpracujący z rodzicami** uczniów, który nieustannie dokonuje refleksji nad swoją pracą i doskonali warsztat. Doksztalanie i wspieranie nauczycieli jest niezwykle istotne.

Z badań amerykańskich [*Pat Wingert, 2012*] wynika, że: „w klasie liczą się nie tyle doświadczenie i tytuły naukowe, ile doskonała znajomość przedmiotu oraz zwykła inteligencja”; „największy wpływ na wyniki uczniów, niezależnie od przedmiotu, ma dobry nauczyciel (uczniowie najsukuteczniejszych nauczycieli odnoszą sukcesy naukowe 3-krotnie częściej niż kształceni przez mniej utalentowanych pedagogów)”. W USA przyjęto specjalne programy kształcące lub doksztalające nauczycieli! Z badań wynika też, że: „rodzice są podstawowym źródłem zainteresowania nauką (zabawki, książki, wizyty w muzeach, zoo, zaspakajanie ciekawości, ...)”; 40% dzieci zainteresowanych rodziców planuje wybrać dziedziny przyrodnicze, techniczne i matematykę, zaś także preferencje wskazuje tylko 8% dzieci, których rodzice nie wykazują zainteresowania. Idealnym rozwiązaniem byłoby uczestniczenie rodziców, uczniów i nauczycieli we wspólnych zajęciach matematyczno-naukowych organizowanych

po szkole, wieczorami, w czasie weekendów czy też wakacji, w ciągu całej nauki w szkole średniej.

Niestety, w Polsce system edukacji nadal jest mało przystosowany. Nauczyciele często boją się zmian, a przedmioty przez nich wykładane są „raz na zawsze”. Nauczyciele powinni nie bać się zmian, gdyż: „zmiana jest wieczna i nie zakończy się w tym lub przyszłym roku”; „zmiana to podróż, nie projekt (plan)”. Naturalne też jest, że zmienia się otoczenie, poziom życia, pojawiają się nowe potrzeby i wyzwania.

Zmieniająca się rola szkoły wymaga od nauczycieli ułatwiania procesu uczenia się i wspierania zrozumienia. Nauczyciele powinni:

- wspierać **kulturę włączania**;
- brać pod uwagę **różnorodność uczniów**;
- zapewniać **różne możliwości** uczenia się;
- tworzyć **środowisko uczenia się** i metody nauczania rozwijające różne umiejętności i kompetencje;
- zapewniać wszystkim uczniom **możliwość doświadczenia sukcesu**.

Z kolei najważniejsze dla młodych ludzi jest, aby mogli oni:

- zdobyć **umiejętność** uczenia się;
- czerpać **radość** z uczenia się;
- stać się uczniami na **całe życie**.

Istotnym uwarunkowaniem wpływającym na realizację określonych wyzwań są **zmiany demograficzne**, sytuacja społeczno-gospodarcza naszego miasta, regionu, Polski i Europy.

Zagadnieniami, którymi powinna zająć się Gdańska Rada Oświatowa kolejnej kadencji, to:

- doskonalenie zawodowe nauczycieli, w tym samokształcenie, dialog i współpraca;
- rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży (w życiu społecznym, obywatelskim i na rynku pracy);
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
- rozbudzanie zainteresowań i kreatywności.

Członkowie Gdańskiej Rady Oświatowej, po kadencji 2011-2014, jednomyślnie uznali, że potrzebna jest kontynuacja. GRO, oprócz spełniania oczekiwań Rady Miasta Gdańska, służy budowaniu szerokiego partnerstwa wokół edukacji, przez co może ona być lepszej jakości, lepiej rozumiana i bardziej efektywna, odpowiadająca na potrzeby środowiska lokalnego.

Uznano także za istotne przenoszenie problemów oraz dyskusji do środowisk reprezentowanych w Gdańskiej Radzie Oświatowej, aby wszyscy partnerzy mieli szansę wypracowywania wspólnej wizji, celów i zadań, a także metod i sposobów ich realizacji.

■

Uczniowie cudzoziemscy w szkole

Ukazała się broszura Ośrodka Rozwoju Edukacji poświęcona problematyce kształcenia w polskiej szkole uczniów pochodzących z różnych kultur. Publikacja przeznaczona jest przede wszystkim dla przedstawicieli samorządów, dyrektorów, nauczycieli, psychologów oraz pedagogów ze szkół, w których uczą się lub będą uczyć się dzieci cudzoziemskie. Opisane zostały w niej zadania samorządu związane z organizacją edukacji cudzoziemców w polskiej szkole, rola i zadania psychologa szkolnego, nauczycieli a także asystenta kulturowego. Broszura przedstawia pracę z uczniem wielojęzycznym jako pracę z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, omawia również zagadnienia związane ze współpracą z rodzicami ucznia

oraz środowiskiem. Art. 70a Konstytucji RP, Konwencja Praw dziecka oraz Ustawa o systemie oświaty gwarantują każdemu dziecku, niezależnie od statusu prawnego, pochodzenia i wyznania, prawo oraz obowiązek uczęszczania do szkoły do momentu ukończenia gimnazjum lub do osiemnastego roku życia.

Bezpłatną publikację ORE można pobrać ze strony: <http://www.ore.edu.pl/projekty-ue/projekty-systemowe/zarzadzanie-oswiata/6285-uczniowie-z-roznych-kultur-w-szkole>

J.A.

Sztuka motywacji

dr Grzegorz Grzegorzczak

Jakiś czas temu rozmawiałem z moim przyjacielem Stefkiem. Zauważył, że bardzo spadła jego motywacja do działania, odechciało mu się chcieć, jak to nazwał. Dlatego kupił poradnik *Jak się motywować*. Teraz z kolei szuka motywacji, żeby go przeczytać...

Zanim usiadłem do napisania tego artykułu, podobnie jak Stefek, wybrałem się do księgarni. Tyle że moim celem było sprawdzenie, co można przeczytać na temat motywacji. Przyznam, że chociaż zajmuję się tym tematem w pracy z nauczycielami od dłuższego czasu, to, co zobaczyłem, przeszło moje oczekiwania: *Zarządzanie motywacją, Zmotywuj się, Psychologia motywacji, Motywacja przez wielkie M, Kształtowanie motywacji wewnętrznej, Motywacja i perswazja – jak sprawić, by inni robili, co chcesz*. Był nawet kalendarz ścienny pt. *Motywacja na co dzień!*

Skoro istnieje tak szeroka oferta księgarska, to zapewne istnieje też duża grupa ludzi zainteresowanych tym tematem. Potrzeba, która dotknęła Stefka, okazuje się bardzo powszechna. Zauważam to również w swojej praktyce szkoleniowca, tutora i coacha, pracując z nauczycielami i pracownikami oświaty. Sam też musiałem jakoś zmotywować się do napisania tego artykułu...

O co więc chodzi z tą motywacją? Etymologicznie motywacja pochodzi od łacińskiego *motivus-tae*, co w języku polskim oznacza *skłaniający do ruchu*. Tak więc, metaforycznie rzecz ujmując, motywacja to PALIWO do naszych działań. Nie tylko psychologia popularna, ale również, a może przede wszystkim świat naukowy zajmuje się tematem motywacji. Profesor Piers Steel (University of Calgary) zauważa cztery czynniki, wpływające na indywidualny poziom motywacji każdego człowieka:

- nagrody i straty związane z danym wyborem;
- prawdopodobieństwo wystąpienia owych nagród i strat;
- czas, po którym wystąpi efekt działania i pojawi się nagroda;
- naturalna skłonność każdej osoby do rozpraszania się i odwlekania.

Badania Steala mogą sugerować, że nie zawsze chodzi o samą motywację, że tu jest coś jeszcze. Jednocześnie warto zauważyć, że nie istnieje coś takiego, jak brak motywacji. Nawet jeśli Stefek nie potrafi znaleźć motywacji do przeczytania książki, to najwyraźniej ma powód do tego, żeby jej NIE przeczytać, czyli ma motywację negatywną. Co więc negatywnie motywuje mojego kolegę? Zapytałem go o to. Stwierdził, że nie lubi czytać. Okazuje się więc, że wysiłek włożony w czytanie książki jest niewspółmiernie wysoki w stosunku do obietnicy uzyskania bliżej niesprecyzowanej nagrody. Dlatego Stefek woli natychmiastową gratyfikację w postaci uniknięcia cierpienia i doznania ulgi, a nawet przyjemności poprzez obejrzenie kolejnego odcinka ulubionego serialu. Poza tym, znam trochę Stefka i wiem, że nie wyrobił on w sobie nawyku działania. Wystarcza mu opowiadanie o tym, co zamierza zrobić, a samo osiąganie celów czy realizacja planów nie interesuje go zbytnio. Stefek nie wie też, do czego konkretnie chciałby się zmotywować, brak mu konkretnego celu, któremu miałyby służyć przeczytanie książki.

Załóżmy jednak, że Ty nie masz problemu z kształtowaniem swoich nawyków i dobrze wiesz, co jest Twoim celem. Czy motywuje Cię on pozytywnie, czy negatywnie? Pozytywnie motywujące cele będą dla Ciebie atrakcyjne, pożądane i wyzwoła w Tobie przyjemne emocje. Z takimi celami nie mamy zazwyczaj problemu, a motywacja pojawia się sama. Gorzej, jeśli to, co chcesz lub potrzebujesz osiągnąć, wymaga od Ciebie dużego wysiłku, przeraża Twoje możliwości lub wiąże się z nieprzyjemnymi emocjami. Co wtedy? Przydałby się magiczny przycisk...

Okazuje się, że każdy z nas posiada niejedną taki przycisk. Są to nasze wartości i naturalna potrzeba ich realizacji, które muszą przekładać się na cel. Jak odnaleźć wartość stojącą za celem? Możesz zadać sobie zestaw prostych pytań: *Co się wydarzy, kiedy już osiągnę swój cel? Co będę miał/a? Co stanie się możliwe? Jak będę się czuł/a? Kim się dzięki temu stanę?*

Tutaj słowo ostrzeżenia: problem z wartościami polega na tym, że realizujemy je w sposób odwrotny do takiego, który przynosi dobre efekty. Pracowałem z nauczycielką, dla której ogromnie ważne było unikanie chwil chaosu podczas lekcji. Dlatego mocno skupiała się na takich chwilach dezorganizacji oraz na negatywnych zachowaniach swoich uczniów, nie dostrzegając możliwości pochwalenia ich, kiedy pracują właściwie. Widząc tylko to, co nieatrakcyjne, demotywowała nie tylko siebie, ale i swoich uczniów.

Lista wartości stanowiących podstawę naszych działań (i motywacji pozwalającej na ich wykonywanie) jest bardzo długa. Nauczyciele najczęściej wymieniają następujące:

- Status
- Harmonia wewnętrzna
- Bezpieczeństwo
- Stabilność ekonomiczna
- Rodzina
- Działalność społeczna
- Szacunek dla siebie
- Entuzjazm i radość
- Wiedza
- Miłość
- Pogoda ducha
- Reputacja
- Szczęście

- Spokój
- Zdrowie
- Samoświadomość
- Rozwój osobisty

A teraz pomyśl o tym, do czego pragniesz się zmotywować i odpowiedz na poniższe pytania. Pomoże Ci to podnieść Twoją motywację wewnętrzną.

- Jakie są moje wartości?
- Które z nich dają mi paliwo do działania, napędzają mnie w sposób szczególny?
- Jak mogę je realizować, wykonując daną czynność?
- Czego jeszcze mi potrzeba, żeby realizować tę wartość?
- Jak mogę to uzyskać?

Wiedza o tym, jakie wartości wyznajesz i jak do nich dążysz, umożliwi Ci poznanie swojego systemu motywacyjnego. Będiesz wiedzieć, co tak naprawdę popycha Cię do działania. A co ze Stefkim? W końcu przeczytał książkę. Nadal jednak szuka motywacji. Tym razem do tego, żeby zacząć robić to, czego się z niej dowiedział...

dr Grzegorz Grzegorzczuk – adiunkt w Katedrze Lingwistyki Stosowanej i Translatoryki na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego, certyfikowany coach; prowadzi szkolenia z zakresu wystąpień publicznych i prezentacji dla pracowników oświaty.

Ze strony internetowej Edustore (<https://edustore.eu/5-scenariusze-lekcji>) mogą Państwo nieodpłatnie pobrać kilkadziesiąt ciekawych **scenariuszy lekcji**. Propozycje dotyczą zajęć przedmiotowych oraz godziny do dyspozycji wychowawcy. Najwięcej scenariuszy przygotowano na zajęcia z przyrody w klasach IV-VI szkoły podstawowej, ale znajdziemy również materiały do wykorzystania podczas lekcji języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, biologii, geografii i chemii w gimnazjum lub szkole ponadgimnazjalnej, a także historii w szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej, przedsiębiorczości i wiedzy o kulturze w szkole ponadgimnazjalnej oraz zajęć z edukacji wczesnoszkolnej w klasach I-III szkoły podstawowej. Zaproponowane lekcje wychowawcze adresowane są do uczniów III i IV etapu edukacyjnego. Zachęcamy do wykorzystania scenariuszy w pracy dydaktycznej i wychowawczej.

M.B.-U.

zmiany w oświacie

Nauczanie języków obcych w przedszkolu

oprac. na podstawie materiałów Ośrodka Rozwoju Edukacji

Mirosława Janowska,
nauczyciel konsultant CEN ds. wspomaganie pracy szkół
oraz edukacji j. angielskiego

Seminarium „Nauczanie języków obcych w przedszkolu” odbyło się 13 lutego 2015 r. w siedzibie Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie. W spotkaniu uczestniczyli nauczyciele wychowania przedszkolnego, dyrektorzy przedszkoli, metodycy, przedstawiciele kuratoriów oraz władz samorządowych. Organizatorami seminarium byli: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, redakcja czasopisma „Języki Obce w Szkole”, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Biuro Edukacji m. st. Warszawy.

Podczas spotkania omówiono najważniejsze zagadnienia prawne oraz programowe dot. edukacji językowej na etapie przedszkolnym. Zwracano również uwagę na wybrane kwestie związane z kognitywnym, psychicznym i senso-motorycznym rozwojem dziecka, które mają bezpośredni wpływ na naukę języka obcego. Zaprezentowano też przykłady projektów edukacyjnych dotyczących nauczania języków obcych na poziomie przedszkola, realizowanych w ramach programów UE, a także propozycje interesujących rozwiązań metodycznych stosowanych w edukacji językowej małych dzieci. Prezentacje prelegentów wraz z nagraniami poszczególnych wystąpień dostępne są pod adresem: http://konferencje.frse.org.pl/seminarium2015/article/materialy_pokonferencyjne/lang:pl.

Z uwagi na wiele dylematów wynikających z wprowadzonych zmian, nurtujących środowisko oświatowe zainteresowane edukacją przedszkolną, organizatorzy seminarium zarezerwowali pokaźną ilość czasu na dyskusję. Po seminarium organizatorzy opublikowali najistotniejsze i najczęściej zadawane pytania wraz z odpowiedziami¹:

Co się będzie działo z nauczycielami, którzy do 2020 r. nie zdobędą kwalifikacji do nauczania języka obcego?

Nauczyciele, którzy do 2020 r. nie zdobędą kwalifikacji do nauczania języka obcego, będą mogli nadal prowadzić zajęcia w przedszkolach z wyjątkiem zajęć językowych. Do 31 sierpnia 2020 r. jest okres przejściowy, do którego nauczyciele wychowania przedszkolnego, którzy legitymują się potwierdzoną odpowiednim certyfikatem (załącznik nr 1 Rozporządzenia

MEN) znajomością języka obcego na poziomie B2, mogą prowadzić te zajęcia, nie mając przygotowania pedagogiczno-metodycznego w zakresie wczesnej nauki języka obcego. Jeżeli do tego terminu te osoby nie uzyskają przygotowania, czyli nie zrobią kursu kwalifikacyjnego lub nie ukończą studiów podyplomowych, to takie osoby nie będą mogły prowadzić zajęć językowych w przedszkolu.

Czy każdy nauczyciel wychowania przedszkolnego będzie miał obowiązek uzupełnienia kwalifikacji w zakresie nauczania języka obcego?

Nie. Według rozporządzenia dopuszcza się, aby zajęcia językowe w przedszkolu prowadził albo nauczyciel wychowania przedszkolnego posiadający kwalifikacje określone w rozporządzeniu, albo nauczyciel posiadający kwalifikacje tylko w zakresie wczesnego nauczania języka.

Czy planowane jest określenie tygodniowego wymiaru godzin zajęć językowych w przedszkolu?

Nie. W przypadku realizacji zajęć w zakresie przygotowania do posługiwania się językiem obcym, podobnie jak w innych obszarach wychowania przedszkolnego określonych w podstawie programowej, nie określa się dokładnego wymiaru godzin. Dzienny czas pracy przedszkola, w tym czas przeznaczony na realizację podstawy programowej wychowania przedszkolnego, nie krótszy niż 5 godzin dziennie, określa statut przedszkola. Zgodnie z ramowym statutem przedszkola godzina zajęć w przedszkolu trwa 60 minut. Praca wychowawczo-dydaktyczna i opiekuńcza prowadzona jest na podstawie programu wychowania przedszkolnego. Organizację pracy przedszkola określa ramowy rozkład dnia ustalony przez dyrektora przedszkola na wniosek rady peda-

¹ <http://konferencje.frse.org.pl/seminarium2015/article/faq/lang:pl>

gogicznej. Na podstawie ramowego rozkładu dnia nauczyciel (nauczyciele), któremu powierzono opiekę nad danym oddziałem, ustala dla tego oddziału szczegółowy rozkład dnia, z uwzględnieniem potrzeb i zainteresowań dzieci.

Czy zajęcia językowe prowadzone przez nauczyciela „zewnętrznego” będą liczone jako godzina dodatkowa?

Nie. Począwszy od roku szkolnego 2015/2016 zajęcia językowe dla dzieci realizujących obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne odbywają się w ramach obowiązkowego wymiaru godzin przewidzianych na realizację podstawy programowej.

Czy w przypadku, gdy przedszkole zatrudnia zarówno nauczycieli wychowania przedszkolnego bez kwalifikacji do nauczania języka obcego jak i z kwalifikacjami, nauczyciele z kwalifikacjami prowadzący zajęcia językowe będą otrzymywać dodatkowe wynagrodzenie? Czy prowadzone przez nich zajęcia będą realizowane w ramach nadgodzin?

Nie, ponieważ zajęcia językowe są prowadzone w ramach pensum przewidzianego na realizację podstawy programowej. Natomiast wymiar godzin zajęć nauczyciela, któremu zostanie powierzone prowadzenie zajęć tylko z języka obcego, ustala dyrektor szkoły.

Czy nauczyciel, który nie prowadzi zajęć z języka obcego w przedszkolu i „oddaje” czas swojej pracy w ramach podstawy programowej specjalistcie od nauczania języków, będzie miał 25 godzin etatu?

Wszystko zależy od rozwiązań organizacyjnych, jakie przyjmie dyrektor danego przedszkola.

Jeśli jest jeden nauczyciel języka angielskiego w przedszkolu, jak powinny być zorganizowane ramy czasowe jego pracy, jeśli uczy języka w innych grupach?

Ustawa o systemie oświaty (art. 6) określa, że przedszkole zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym niż 5 godzin dziennie. Ustalenie, ile czasu w tygodniowym rozkładzie zajęć będzie poświęcone na zajęcia językowe, a tym samym wymiar zatrudniania nauczyciela języka obcego, pozostaje do decyzji dyrektora przedszkola.

Czy będą przeznaczone dodatkowe środki finansowe na pomoce dydaktyczne, szkolenie kadry, materiały multimedialne itp.?

Środki na kursy doskonalenia i podnoszenie kwalifikacji przez nauczycieli przekazywane są przez organ prowadzący.

Jak ośrodki doskonalenia nauczycieli mogą ich wspierać w zakresie kompetencji językowych? Czy będą bezpłatne kursy językowe dla nauczycieli?

Nauczyciele mogą uczestniczyć w zajęciach językowych prowadzonych w szkołach językowych lub doskonalić swoje umiejętności samodzielnie. Ośrodki doskonalenia nauczycieli będą prowadziły kursy kwalifikacyjne w zakresie metodyki wczesnego nauczania języka obcego.

Czy dopuszczalny jest model, że grupa przedszkolna jest dzielona na dwie mniejsze i jedna grupa ma zajęcia/zabawy z języka obcego, a druga – pod opieką przedszkolanki – ma zajęcia z podstawy programowej?

Tak, taki sposób organizacji zajęć językowych w przedszkolu jest możliwy, o ile wszystkie dzieci będą objęte nauką języka.

Czy nauczyciel legitymujący się dyplomem ukończenia studiów w specjalizacji: edukacja wczesnoszkolna z językiem obcym lub wychowanie przedszkolne z językiem obcym posiada kwalifikacje wymagane do prowadzenia zajęć językowych w przedszkolu/innej formie wychowania przedszkolnego?

W myśl § 11 ust. 2 pkt 2 lit. b rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. 2013 r. poz. 1207, z późn.zm.) kwalifikacje do nauczania języków obcych w przedszkolach i szkołach posiada osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia w specjalności danego języka obcego lub lingwistyki stosowanej w zakresie danego języka obcego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne. Osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia w specjalności edukacja wczesnoszkolna z językiem obcym lub edukacja przedszkolna z językiem obcym posiada kwalifikacje zarówno do prowadzenia zajęć w przedszkolach i klasach I-III szkół podstawowych jak i spełnia warunki ww. przepisów do prowadzenia zajęć z języka obcego na tych etapach edukacyjnych.

Wiele pytań dotyczy kwestia kwalifikacji niezbędnych do prowadzenia zajęć językowych. **Kto zatem może realizować podstawę programową w zakresie języka obcego w edukacji przedszkolnej?** Opierając się na przytoczonym powyżej Dz. U. 2013 r. poz. 1207, kwalifikacje nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach mogą być bardzo różne. W przypadku, gdy nauczyciel realizuje wyłącznie część

podstawy programowej dotyczącej języka obcego, akceptowalne są następujące kwalifikacje:

- absolwenci studiów filologicznych lub lingwistyki stosowanej, którzy posiadają przygotowanie pedagogiczne;
- absolwenci studiów wyższych, którzy uzyskali wykształcenie w kraju, w którym dany język obcy jest językiem urzędowym oraz posiadają przygotowanie pedagogiczne;
- absolwenci nauczycielskich kolegiów językowych;
- osoby, które ukończyły studia wyższe na dowolnym kierunku i legitymują się świadectwem złożenia państwowego nauczycielskiego egzaminu z danego języka obcego stopnia II
LUB
świadectwem znajomości danego języka w stopniu zaawansowanym lub biegłym, oraz posiadają przygotowanie pedagogiczne (studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny);
- osoby, które ukończyły zakład kształcenia nauczycieli w dowolnej specjalności oraz legitymują się świadectwem złożenia państwowego nauczycielskiego egzaminu z danego języka obcego stopnia I lub II
LUB
świadectwem znajomości danego języka obcego w stopniu zaawansowanym lub biegłym, oraz posiadają przygotowanie pedagogiczne (studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny);
- osoby legitymujące się świadectwem dojrzałości i świadectwem złożenia państwowego nauczycielskiego egzaminu z danego języka obcego stopnia I lub II.

W przypadku, gdy nauczyciel realizuje całą podstawę programową, akceptowalne są następujące kwalifikacje:

- osoby, które posiadają kwalifikacje do prowadzenia edukacji przedszkolnej lub wczesnoszkolnej
ORAZ
ww. kwalifikacje do nauczania języka obcego lub zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2014 r., do 31 sierpnia 2020 r. jedynie świadectwo znajomości danego języka obcego na poziomie podstawowym, a od 1 września 2020 r. dodatkowo przygotowanie pedagogiczne (studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny);
- wyszczególnieni w poprzednim pytaniu/odpowiedzi absolwenci studiów o łączonej specjalizacji (edukacja wczesnoszkolna z językiem obcym lub wychowanie przedszkolne z językiem obcym). ■

Mistrzowie Kodowania JUNIOR

Rozpoczęła się pilotażowa edycja programu Mistrzowie Kodowania JUNIOR – projektu edukacyjnego o tematyce związanej z programowaniem, kierowanego do przedszkoli. Celem programu jest rozwijanie u dzieci przedszkolnych umiejętności logicznego myślenia, wyobraźni przestrzennej oraz współpracy z rówieśnikami, a także kształtowanie dobrych nawyków cyfrowych i upowszechnianie wiedzy na temat bezpiecznego korzystania z nowoczesnych technologii. Przedszkolaki w trakcie tradycyjnych zabaw edukacyjnych, pod okiem nauczycieli przedszkolnych, będą nabywać umiejętności przygotowujące do rozumienia elementarnych podstaw kodowania. Uzupełnieniem gier i zabaw edukacyjnych będą zajęcia prowadzone na tabletach, z wykorzystaniem aplikacji „Junior Scratch”, opracowanej przez Massachusetts Institute of Technology specjalnie z myślą o dzieciach w wieku 3-6 lat. W pilotażowej edycji programu weźmie udział łącznie 18 przedszkoli. Strona programu Mistrzowie Kodowania JUNIOR: <http://mistrzowiekodowania.pl/>
J.A.

Na stronie internetowej Instytutu Badań Edukacyjnych (<http://eduentuzjasci.pl/konferencjapodsumowujaca>) opublikowano interesujące materiały z konferencji „Badania w edukacji”, która odbyła się w dniach 19-20 października 2015 r. w Warszawie. Spotkanie służyło podsumowaniu realizacji projektów systemowych

„Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego” i „Rozwój metody edukacyjnej wartości dodanej na potrzeby wzmocnienia ewaluacyjnej funkcji egzaminów zewnętrznych”.

M.B.-U.

Zmiany w prawie oświatowym i statutach szkół publicznych od 1 września 2015 r.

Dorota Suchacz

W roku 2015 dokonano nowelizacji jednej z kluczowych dla edukacji ustaw, jaką jest Ustawa o Systemie Oświaty (dalej jako u.s.o.). Na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 września 2014 (sygn. K 35/12) dokonano przeniesienia do u.s.o. ogólnych przepisów z rozporządzeń dot. oceniania, klasyfikowania, promowania i egzaminowania. W nowelizacji Ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015, poz. 357) został dodany rozdział 3a (dot. oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach publicznych - art. 44a - 44zr) oraz 3b (dot. sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i maturalnego oraz potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie - art. 44zs - art. 44zzzx). Przepisy obydwu rozdziałów obowiązują od roku szkolnego 2015/2016. Zgodnie z wytycznymi u.s.o., statuty szkół muszą zostać dostosowane do przepisów ustawy zmieniającej do dnia 1 września 2015 r.

Wśród nowości wprowadzonych od 1 września 2015 r. znalazł się m.in. art. 41 ust. 1 p. 6, dotyczący nowej kompetencji rady pedagogicznej, w ramach której rada pedagogiczna ustala w formie uchwały sposób wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego w celu doskonalenia pracy szkoły. Rada podejmuje uchwałę po uzyskaniu informacji o wynikach nadzoru pedagogicznego (przekazanej do 31 sierpnia). Kolejnym nowym zadaniem rady pedagogicznej jest określenie warunków, na jakich przeprowadzany jest sprawdzian kompetencji językowych do klas pierwszych publicznych szkół ponadgimnazjalnych dwujęzycznych / oddziału dwujęzycznego dla kandydatów spełniających wymogi określone w art. 20f ust. 1 u.s.o. (art. 20j ust. 1).

Pozostałe zmiany, o których trzeba pamiętać, zawierają przepisy rozdziału 3a u.s.o. „Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów w szkołach publicznych”. Zgodnie z nowymi wytycznymi, szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego określa statut szkoły (art. 44b ust. 10). Należy pamiętać, że dotychczasowe uregulowania ustawowe czy ministerialne nie mogą ulec zmianie w zapisie szkolnego statutu, a mają być jedynie sprecyzowane. Z dniem 1 września 2015 r. w szkolnych przepisach powinien się znaleźć zapis o sposo-

bie uzasadniania przez nauczyciela oceny (art. 44e ust. 3). Warto tutaj zauważyć, iż nie ma potrzeby dotrzymania formy pisemnej, ponieważ ustawodawca nie wykluczył ustnego wyjaśnienia, co pozwala uznać, iż jest ono również dopuszczalną formą uzasadnienia. Kolejnym aspektem codziennej pracy szkoły, o którym mówi nowelizacja, jest art. 44e ust. 7, narzucający konieczność określenia w statucie sposobu udostępniania dokumentacji dotyczącej oceniania ucznia zarówno uczniowi, jaki i jego rodzicom. Istotną zmianą wprowadzoną przez nowelizację jest też zielone światło dla szkół do podjęcia decyzji o sposobie ustalania ocen bieżących i śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych począwszy od klasy IV szkoły podstawowej (art. 44i ust. 3 pkt 1). Taki zapis w szkolnym statucie umożliwia odejście od klasycznego systemu oceniania i zastąpienie stopni ocenami opisowymi (art. 44i ust. 4).

Kolejne zmiany w prawie oświatowym, obowiązujące od 1 września 2015 r., wprowadza rozporządzenie MEN w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz słuchaczy w szkołach publicznych. Jedną z najważniejszych zmian jest informacja precyzująca funkcje, jakie spełnia ocenianie bieżące (§14), co wynika z umożliwienia szkołom podejmowania decyzji o sposobie ustalania ocen bieżących i śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, wprowadzonych przez zmiany w u.s.o. (art. 44i ust. 3 pkt 1). W §19 ust. 8 rozporządzenia wprowadzono też termin 5 dni, dotyczący obowiązku ustalenia rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania od dnia zgłoszenia zastrzeżeń co do trybu jej ustalenia. Rozporządzenie odeszło od wymogu obecności dwóch nauczycieli prowadzących takie same zajęcia edukacyjne (§19 ust. 5) w komisji powołanej do przeprowadzenia sprawdzianu wiadomości i umiejętności ucznia.

Drobne zmiany pojawiły się też w zakresie realizacji projektu edukacyjnego – dodano termin refleksji nad całością działań ucznia podjętych w zakresie projektu (§8 ust. 1 pkt 5), co wg ustawodawcy stano-

wi podsumowanie całości działań projektowych po jego publicznej prezentacji.

W rozporządzeniu uregulowano też kwestię uczęszczania ucznia na zajęcia religii i etyki. Zgodnie z §20 ust. 3 i § 21 ust. 3 rozporządzenia, jeśli uczeń uczęszczał na zajęcia religii i zajęcia etyki, do średniej rocznych i końcowych ocen klasyfikacyjnych ucznia wlicza się ocenę ustaloną jako średnia ocen z odpowiednio rocznych lub końcowych ocen klasyfikacyjnych uzyskanych z tych zajęć. Jeżeli ocena ustalona jako średnia ocen z rocznych lub końcowych ocen klasyfikacyjnych z zajęć religii i zajęć etyki nie jest liczbą całkowitą, ocenę należy zaokrąglić do liczby całkowitej w górę.

W związku z tym, że od 1 września 2015 r. na wszystkich etapach edukacyjnych obowiązywać będzie nowa podstawa programowa, doprecyzowano też przepisy dotyczące zawartości protokołu egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego i sprawdzianu wiadomości i umiejętności m.in. poprzez zastąpienie wyrażenia „wynik egzaminu klasyfikacyjnego/egzaminu poprawkowego/sprawdzianu oraz ustaloną ocenę” wyrażeniem „ustaloną ocenę klasyfikacyjną”, ponieważ rezultatem przeprowadzenia ww. egzaminów jest ustalenie ostatecznej oceny klasyfikacyjnej, co oznacza, że wynikiem przeprowadzonego egzaminu/sprawdzianu jest ustalona ocena; określono też, jakie informacje o osobach wchodzących w skład komisji będą zamieszczane w protokole (§17, §18, §19).

Rozporządzenie reguluje również sytuację, w której uczeń, który przeszedł z innego typu szkoły i kontynuuje naukę języka obcego nowożytnego we własnych zakresie przystępuje do egzaminu klasyfikacyjnego. Jeśli dana placówka nie dysponuje nauczycielem danego języka obcego nowożytnego, dyrektor może w skład komisji powołać nauczyciela danego języka obcego nowożytnego zatrudnionego w innej szkole, w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły (§17 ust. 7).

Przy okazji potrzeby dokonania zmiany w statucie szkoły warto przypomnieć, iż zgodnie z art. 42 ust. 1 u.s.o rada pedagogiczna przygotowuje projektu statutu albo jego zmian i przedstawia do uchwalenia radzie szkoły lub placówki; jeśli w szkole nie ma rady szkoły, wówczas ww. zadanie wykonuje rada pedagogiczna (art. 52 ust. 2 u.s.o). To, jakie informacje powinny zostać zawarte w statucie szkoły, określono w art. 60 ust. 1 pkt 1-7 u.s.o oraz w rozporządzeniach ministerialnych dotyczących ramowych statutów (np. Dz. U. nr 61, poz. 624, 2001).

Dorota Suchacz – mgr prawa i filologii angielskiej; przewodnicząca Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie Pomorskim; dyrektor Gimnazjum nr 11 w Gdańsku; koordynator, doradca pedagogiczny i metodyczny wielu krajowych i międzynarodowych projektów edukacyjnych oświaty.

Szkoleniowy październik w Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

W październiku oferujemy szeroki wachlarz szkoleń indywidualnych, doskonalących warsztat pracy nauczyciela. Zapraszamy do pogłębienia wiedzy między innymi z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa, edukacji matematycznej oraz przyrodniczej:

- Organizacja pracy nauczyciela matematyki na IV etapie edukacyjnym (22.10.2015),
- Obserwacja i eksperyment uczniowski w edukacji szkolnej w kontekście nowej podstawy programowej (24.10.2015).

W jesiennym katalogu szkoleń odnaleźć można także warsztaty skierowane do dyrektorów szkół zawodowych, nauczycieli praktycznej nauki zawodu i doradców edukacyjno-zawodowych:

- Aspekty monitorowania podstawy programowej kształcenia w zawodzie...(22.10.2015)

oraz – cieszące się powodzeniem od lat – formy doskonalące kompetencje wychowawcze i profilaktyczne:

- Dyskryminacja w szkole (26.10.2015).

Wśród październikowych propozycji szkoleniowych znajdują się również zajęcia z obszarów edukacji kulturalnej oraz edukacji regionalnej:

- Teatr i muzyka. Jak sztuka może służyć dydaktyce? (23.10.2015),
- Wycieczki z kartą pracy po Kociewiu (28.10.2015).

Ponadto prowadzimy rekrutację na kurs kwalifikacyjny dla oświatowej kadry kierowniczej.

Szczegółowa lista szkoleń organizowanych przez Centrum Edukacji Nauczycieli w październiku opublikowana jest w aplikacji szkoleniowej (przejdźcie ze strony głównej www.cen.gda.pl).

K.O.

rok otwartej szkoły

Nasza Szkoła

z Jolantą Kaszubowską,
dyrektorem Publicznej Szkoły Podstawowej w Kamionce
(gmina Smętowo Graniczne, powiat starogardzki),
rozmawia Małgorzata Bukowska-Ulatowska, nauczyciel konsultant CEN

Małgorzata Bukowska-Ulatowska: Minister edukacji narodowej ustanowiła rozpoczynający się rok szkolny 2015/2016 Rokiem Otwartej Szkoły. Według słów Joanny Kluzik-Rostkowskiej, otwarta szkoła to taka, która nie zamyka się na kulturę, sztukę, sport, środowisko lokalne i potrafi korzystać z tego, co ją otacza. Jak ważna jest – z perspektywy dyrektora szkoły – współpraca ze środowiskiem lokalnym? Co daje szkole otwarcie się na współdziałanie z innymi podmiotami?

Jolanta Kaszubowska: Współczesna szkoła musi być ściśle związana ze środowiskiem, w którym funkcjonuje – tym bardziej, jeśli jest to mała, wiejska szkoła, która na ogół stanowi jedyny ośrodek kulturowy w danym miejscu. W ramach tej współpracy należy pozyskać przyjaciół szkoły, którzy widząc celowość i skutek działań, będą chcieli współpracować i też, jeśli jest to możliwe, wspierać finansowo placówkę. Jednak otwarcie na współdziałanie z innymi podmiotami daje przede wszystkim korzyści pozafinansowe: jest to budowanie przychylności i pozytywnego wizerunku szkoły. Funkcjonowanie szkoły w środowisku wymaga więc otwarcia na jego potrzeby oraz promowania działalności placówki oświatowej. Należy pamiętać, że bardzo ważnym zagadnieniem związanym z promocją szkoły jest identyfikacja społeczności lokalnej z placówką. Poprzez udział w uroczystościach i imprezach

okolicznościowych wytwarza się specyficzna więź pomiędzy mieszkańcami a szkołą. Wtedy rodzi się pojęcie „naszej szkoły”, które powoduje, że mieszkańcy, nawet ci niezwiązani bezpośrednio z placówką, niebędący rodzicami uczniów czy absolwentami, traktują tę szkołę jako integralny element swojego środowiska.

M.B.-U.: W jaki sposób Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamionce współpracuje z najbliższym otoczeniem?

J.K.: PSP w Kamionce stara się sprostać dzisiejszym wymogom oraz oczekiwaniom formułowanym wobec szkoły i współpracuje z najbliższym otoczeniem, ale też często wychodzi dalej, poza granice miejscowości czy gminy. Współpraca polega głównie na organizacji uroczystości, festynów rodzinnych i imprez środowiskowych, np. z okazji Święta Niepodległości, Bożego Narodzenia, Dnia Babci i Dziadka, Wielkanocy, Dnia Mamy i Taty, Dnia Dziecka. Szkoła współpracuje również z instytucjami kultury, m.in. z Gminnym Ośrodkiem Kultury, Sportu i Rekreacji, Centrum Historyczno-Edukacyjnym, Biblioteką Gminną, SCEKiem i OPP w Starogardzie Gdańskim. Działania te mają na celu integrację lokalnej społeczności, ale też zagospodarowanie czasu wolnego i promowanie aktywnych, zdrowych oraz rodzinnych form jego spędzania.

Wigilia klasowa, grudzień 2014

Międzygminny Festiwal Piosenki Turystycznej, maj 2015

Festyn rodzinny na sportowo, maj 2013

Obchody Dnia Niepodległości, listopad 2014

Mając na uwadze troskę o rozwój i bezpieczeństwo dzieci oraz dorosłych, organizujemy szkolenia i spotkania ze specjalistami, m.in. z psychologiem, ratownikami medycznymi, przedstawicielami straży pożarnej i policji. Nie jesteśmy również obojętni na potrzeby osób biednych, samotnych czy chorych i dlatego współpracujemy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Parafiami i parafialnym Caritasem, organizując dożywianie dla uczniów, teatryki profilaktyczne, przedstawienia okolicznościowe, a także współorganizując spotkania świąteczne dla osób starszych i samotnych czy pomagając przy działaniach parafialnych.

Jako szkoła wychodzimy z ofertą na zewnątrz, ale też dajemy rodzicom i innym chętnym osobom możliwość angażowania się w różnorakie, często wydawać by się mogło, proste działania, np. pieczenie ciast, szycie strojów, wykonywanie dekoracji i ozdób, organizowanie kiermaszy świątecznych oraz zabaw tanecznych.

Oczywiście, podałam tylko wybrane przykłady inicjatyw podejmowanych przez Szkołę Podstawową w Kamionce w ramach współpracy z najbliższym środowiskiem, ale dzięki takim prostym działaniom lokalna społeczność czuje się potrzebna, odpowiedzialna i związana ze szkołą. Tworzy się swoisty, rodzinny klimat, który sprawia, że utożsamiamy się z „naszym miejscem” i „naszą szkołą”.

Ważnym zagadnieniem związanym z promocją szkoły jest identyfikacja społeczności lokalnej z placówką. Wtedy rodzi się pojęcie „naszej szkoły”, które powoduje, że mieszkańcy, nawet ci niezwiązani bezpośrednio z placówką, traktują tę szkołę jako integralny element swojego środowiska.

M.B.-U.: Jakie są plany Szkoły na najbliższe miesiące?

J.K.: W związku z tym, że widzimy celowość i potrzebę współpracy z najbliższym otoczeniem, planujemy kontynuację i podtrzymanie dotychczasowych działań, ale też dotarcie z ofertą do jeszcze większej części społeczności lokalnej. Zależy nam na jeszcze większym zaangażowaniu rodziców w działania szkolne, aby uwrażliwić ich na to, że szkoła to nie tylko miejsce dla uczniów i nauczycieli, ale dla całej społeczności lokalnej. Dzięki takiej postawie i dzięki przekazywaniu takich wzorców, nasi uczniowie stają się bardziej wrażliwi na potrzeby innych, a dorośli czują się potrzebni i coraz chętniej odpowiadają na nasze zaproszenie do uczestniczenia w życiu szkoły.

M.B.-U.: Życzę powodzenia w realizacji planów i dziękuję za rozmowę.

Zachęcamy Państwa do dzielenia się doświadczeniami i opiniami w ramach rubryki „Rok Otwartej Szkoły”.

rok matematyki

Rok 2015 Rokiem Matematyki na Pomorzu – pierwsze podsumowania

Urszula Kornas-Krzyżkowska,
nauczyciel konsultant CEN ds. nauczania kreatywnego
oraz edukacji matematycznej,
koordynator Roku Matematyki na Pomorzu

Rok 2015 – z inspiracji trzech największych uczelni naszego województwa: Akademii Pomorskiej w Słupsku, Uniwersytetu Gdańskiego oraz Politechniki Gdańskiej – został ogłoszony przez Sejmik Województwa Pomorskiego *Rokiem Matematyki na Pomorzu*. Ta wyjątkowa inicjatywa jest szansą na promowanie matematyki oraz zwalczanie negatywnych stereotypów na jej temat, nie tylko wśród uczniów, ale także wszystkich mieszkańców Pomorza.

W działania realizowane w ramach Roku Matematyki zaangażowały się do tej pory liczne instytucje, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, Lokalne Centra Nauczania Kreatywnego, fundacje, biblioteki oraz stowarzyszenia z terenu całego województwa pomorskiego.

Od stycznia do sierpnia br. odbyło się już kilkaset różnych wydarzeń, m.in.

- konferencje, seminaria, wykłady dla prawie 6 tys. osób (Inauguracja Roku Matematyki na Pomorzu, IV Seminarium „Bez matematyki kariery nie zrobisz”, „Matematyka wokół nas” – referaty popularnonaukowe studentów matematyki Akademii Pomorskiej, I Słupska Konferencja Popularnonaukowa dla Prawdziwych Entuzjastów Matematyki);

- imprezy szkolne i uczelniane, w których uczestniczyło prawie 10 tys. uczniów, studentów i osób dorosłych (cykl wykładów „Świat jest matematyczny”, Mathriders dla przedszkoli, Dzień Dziecka z Matematyką, Dzień Matematyki w szkole, Tydzień Matematyki w Sopocie, Ogródki matematyczne);
- imprezy ogólnodostępne (Pomorska Noc Matematyki, Dzień Liczby π , Ogródek matematyczny, Dzień matematyki w powiecie, projekcje filmów o tematyce matematycznej, wystawa „Matematyczne momenty”, imprezy w ramach XIII Bałtyckiego Festiwalu Nauki), w których łącznie wzięło udział ponad 11 tys. osób;

I miejsce – Tymon Sochaj, lat 7, Gdańska Autonomiczna Szkoła Podstawowa, tytuł pracy „Matma nie gryzie”

Prace zgłoszone na konkurs plastyczny na plakat promujący matematykę

- przeszło 80 konkursów, w których uczestniczyło w sumie ponad 7 tys. osób:
 - » Konkurs plastyczny „Matematyka jest wszędzie”
 - » konkurs plastyczny na plakat promujący matematykę

Konkurs Fotograficzny „Uchwycić matematykę w obiektywie”

- » Konkurs „Od Szkolniaka do Żaka”
- » Spacerkiem po Gdyni z matematyką – gimnazjum
- » Logiczno-matematyczny konkurs międzyprzedmiotowy
- » Matematyczne skojarzenia
- » Od matematyki nie uciekniesz
- » Konkurs na plakat promujący matematykę (wpłynęło 483 prac konkursowych);

- obozy letnie, w trakcie których odbywały się spotkania z matematyką w lesie i nad morzem;
- Rok Matematyki na Jarmarku Dominikańskim, gdzie zabawialiśmy uczestników Jarmarku – zarówno mieszkańców Pomorza, jak i gości z całej Polski oraz ze świata, bez względu na ich wiek; mieli oni okazję spróbować swoich sił w tangramach, kryptarytmach, matematycznym „kółku i krzyżyku”; dla najmłodszych Politechnika Gdańska przygotowała basen z magnetycznymi rybkami; na zakończenie ochotnicy zmierzli się z szachami, sprawdzając, ile matematyki jest w tej grze; w wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele EduFun, który wzbudzały duże zainteresowanie pokazywanymi doświadczeniami.

W inicjatywach zaproponowanych dotychczas w ramach Roku Matematyki na Pomorzu uczestniczyło łącznie ponad 40 tys. osób.

Przed nami jeszcze kilka ostatnich miesięcy Roku Matematyki na Pomorzu, podczas których czeka nas jeszcze m.in. konferencja organizowana

Inauguracja Roku Matematyki na Pomorzu 21.01.2015

Jarmark Dominikański 10.08.2015

Inauguracja Roku Matematyki na Pomorzu 21.01.2015

Jarmark Dominikański 10.08.2015

przez uczniów trzech szkół ponadgimnazjalnych z Gdańska, Sopotu i Gdyni, konkurs gastronomiczny na danie inspirowane matematyką oraz dni matematyki w powiecie. Największa z planowanych imprez, o zasięgu wojewódzkim, to *Pomorsze tworzy, bo liczy i mnoży - Pomorski siedmiobój matematyczny*. 6-osobowe drużyny reprezentujące wszystkie powiaty naszego województwa będą - w atmosferze dobrej zabawy - rywalizować w konkurencjach związanych z matematyką. Jednocześnie podczas imprezy odbędzie się happening matematyczny, gdzie przy kilkunastu stoiskach uczniowie, nauczyciele oraz zainteresowani mieszkańcy naszego regionu będą mogli uczestniczyć w grach i zabawach matematycznych. Z różnych atrakcji bę-

Żukowo

dzie mogło skorzystać co najmniej kilkaset osób w różnym wieku - od przedszkolaków po seniorów.

Marszałek województwa pomorskiego, Mieczysław Struk, powiedział o Roku Matematyki: *Podjęmowane działania powinny przyczynić się do przelamania uprzedzeń i obalenia mitu o niedostępności matematyki, poczynając od najmłodszych, aż po osoby dorosłe*. Wszystko wskazuje na to, że się nie mylił.

Więcej informacji o wydarzeniach odbywających się w ramach Roku Matematyki na Pomorzu znajdują Państwo na stronie internetowej: www.rokmatematyki.pomorskie.eu.

Fot. Archiwum projektu

Dlaczego warto uprawiać „Ogródki matematyczne”?

z Małgorzatą Ilkiewicz z Centrum Nauczania Matematyki i Kształcenia na Odległość Politechniki Gdańskiej rozmawia Justyna Konkel, specjalista CEN

Justyna Konkel: Porozmawiajmy o matematyce jako dziedzinie nauki uprawianej w inny sposób. Skąd pomysł na „Ogródek matematyczny”?

Małgorzata Ilkiewicz: Pomysł „Ogródka matematycznego” narodził się w Centrum Nauczania Matematyki i Kształcenia na Odległość Politechniki Gdańskiej. Wykładowcy matematyki na co dzień kształcący studentów, postanowili w ramach Bałtyckiego Festiwalu Nauki zorganizować imprezę dla swoich dzieci, wnuków czy też dzieci sąsiadów i znajomych. Tak właśnie powstała nasza wersja pikniku naukowego, łącząca zabawę z matematyką.

J.K.: Do kogo więc skierowane są zajęcia w ramach „Ogródka matematycznego”?

M.I.: Podczas „Ogródków matematycznych” nauczyciele akademicy stają się przewodnikami po barwnych, matematycznych przygodach, prowadząc za rękę przedszkolaki i najmłodsze dzieci ze szkół podstawowych (klasy I-III). Nie oznacza to jednak, że starsze dzieci czy dorośli nie mogą wziąć udziału w tego typu zabawach. Można je dostosować do każdego wieku.

Zachęcamy też do tego, aby dzieci biorące udział w naszych imprezach namówiły do tego typu zabaw członków swoich rodziny tak, aby matematyką bawić się również w domu.

J.K.: Skoro odbiorcami imprezy mają być milusińscy, „Ogródki matematyczne” będą formą nauki poprzez zabawę?

M.I.: Tak, jak najbardziej. W ramach „Ogródka matematycznego” proponujemy aktywności, które mają na celu udowodnienie dzieciom i ich opiekunom, że matematyką można się bawić, a zabawa ta wcale nie musi być nudna i szara.

J.K.: A co dokładnie można znaleźć na mapie „Ogródka”?

M.I.: W wersji organizowanej przez Politechnikę Gdańską na dzieci czeka zwykle kilka bądź kilkanaście stanowisk, które w prosty i jednocześnie ciekawy sposób potrafią pobudzić szare komórki do myślenia. Proponujemy zabawy ruchowe, łamigłówki z wykorzystaniem zapalek i kostek domina, zabawy rozwijające wyobraźnię geometryczno-przestrzenną oraz wyzwania logiczno-plastyczne.

Figlarne Zapalki w wersji arytmetycznej

Fot. K. Krzemppek

Figlarne zapalki w wersji geometrycznej

J.K.: Propozycja wykorzystania ruchu w nauczaniu matematyki jest bardzo ciekawa. Proszę o niej opowiedzieć.

M.I.: Mogą to być wszelkiego rodzaju dynamiczne zabawy ruchowe. My proponujemy na przykład zabawę „Kwiatki na łące”, podczas której dzieci odnajdują specjalnie przygotowane różnokolorowe kwiaty (oznaczone liczbami od 1 do 10), do których należy przymocować motylki lub biedronki z narysowaną odpowiednią liczbą kropek. Jest to zabawa stanowiąca swego rodzaju sportowy wyścig pomiędzy dwójką dzieci. Jedno dziecko otrzymuje na starcie 5 biedronek (ozdobionych parzystą liczbą kropek: 2, 4, 6, 8, 10), drugiemu wręczane są motylki z nieparzystą liczbą kropek (1, 3, 5, 7, 9). Wygrywa to dziecko, które szybciej w prawidłowy sposób przyporządkuje motylki lub biedronki do właściwych kwiatków. Oczywiście można także zrezygnować z formy rywalizacji i zachęcić dzieci do indywidualnego tempa rozwiązywania zadania.

J.K.: Czy przygotowane zadania związane są z matematyką, jaką dzieci znają ze szkoły?

M.I.: Aby rozwiązać proponowane przez nas łamigłówki, dzieci wykorzystują umiejętności matematyczne, z którymi zetknęły się w szkole, przedszkolu bądź w domu. My jedynie staramy się połączyć je z zabawą, tak aby dzieci przekonały się, że matematyka to nie tylko tablica, kartka papieru i ołówek. Kolorowa lokomotywa i wagony, tajemnicza paczka-niespodzianka, kolorowe koraliki oraz obrotowy wyścig samochodowy sprawdzają i rozwijają umiejętności liczenia przy wykorzystaniu podstawowych działań arytmetycznych. Zabawy te doskonale radzenie sobie z formułami matematycznymi o różnym stopniu trudności.

J.K.: Co dzieciom najbardziej podoba się w „Ogródku”?

M.I.: Mamy nadzieję, że wszystkie stoiska. Nie mniej jednak zauważyliśmy, że bardzo lubianym, a zatem chętnie odwiedzanym stoiskiem, jest basenik z magnetycznymi rybkami, gdzie należy wędką z przymocowanym magnesem złowić odpowiednią liczbę rybek, zgodnie z poleceniem przygotowanym przez osobę

Tangramy

koordynującą tę konkurencję. Rybki posiadają rzecz jasna barwne oznaczenia matematyczne. Odpowiednie kształty zostały wycięte ze styropianowych arkuszy, a następnie oklejenie kolorowymi szablonami, składającymi się ze zróżnicowanych zestawień figur i liczb. Wyławianie rybek jest możliwe dzięki przymocowaniu do nich pinasek pełniących jednocześnie rolę oczu.

J.K.: Czy dzieci są wynagradzane za rozwiązywanie poszczególnych zadań?

M.I.: Dla każdego dziecka w momencie przybycia na teren „Ogródka” przewidziany został specjalny indeks lub dyplom, w którym prowadzący poszczególne zabawy matematyczne umieszczają kolorowe, ponumerowane naklejki, świadczące o zaliczeniu zadania. Przy wyjściu rozdajemy też drobne upominki, ale żywymy nadzieję, że największą nagrodą jest sam udział w matematycznych zmaganiach, próby rozwiązania łamigłówek – czyli ciekawie spędzony czas. Świadczyć o tym może fakt, że dzieci, które mimo iż zdobyły już komplet naklejek na swoich dyplomach, podchodzą do stoisk po kilka razy, aby bawić się dalej.

J.K.: Czy przewidziane są jakieś dodatkowe atrakcje dla milusińskich?

M.I.: Dla najmłodszych czeka też słoneczny plac zabaw, na którym mogą bawić się przeróżnymi zabawkami, klockami i puzzlami. Można też pohasać we wzorzystych namiotach, tunelach lub wigwamach. Jest to doskonała okazja do spędzenia przerwy pomiędzy matematycznymi wyzwaniem, zabawy z rówieśnikami i/lub opiekunami. Poza tym wszędzie tam można odnaleźć matematykę, chociażby poprzez dostrzeżenie kształtów poszczególnych elementów.

J.K.: Wracając do kwestii organizacyjnych, ile kosztuje przygotowanie takiego „Ogródka”?

M.I.: Nakłady finansowe nie są duże – zwykle nie przekraczając kilkuset złotych. Natomiast korzyści płynące z rozwoju intelektualnych możliwości oraz umiejętności matematycznych naszych pociech są olbrzymie. Wykorzystać można do tego celu zakupione gotowe przybory lub pokusić się o przygotowanie

ich we własnym zakresie. Z pewnością jest to inwestycja długoterminowa i niezwykle opłacalna.

J.K.: Warto zadbać zapewne także o szatę graficzną?

M.I.: Jak najbardziej. Organizując piknik naukowy kierowany do dzieci, nie można zapominać o zapewnieniu odpowiedniej szaty graficznej otoczenia całego przedsięwzięcia. Jeśli warunki pogodowe pozwalają, impreza może odbyć się w plenerze (np. w ogrodzie). Drzewa łatwo przyodziać we własnoręcznie przygotowane kolorowe girlandy, np. z wyciętych trójkątów, kwadratów i uśmiechniętych kół. Praktycznie do wszystkiego przymocować można inne dekoracje, nawiązujące do cyfr i działań arytmetycznych. Dzięki takiej wyjątkowej oprawie, aktywności dzieci będzie towarzyszyła dobra atmosfera.

J.K.: Podpowiedz, skąd czerpać pomysły na konkurencje matematyczne?

M.I.: Pomysłów na zorganizowanie poszczególnych konkurencji jest nieskończenie wiele. Wystarczy stworzyć zespół chętnych osób i wykorzystać kreatywne podejście. Inspiracji można także szukać w wielu istniejących już opracowaniach dotyczących edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Godne polecenia są chociażby liczne prace profesor Edyty Gruszczyk-Kulczyńskiej, często zawierające gotowe scenariusze i sprawdzone pomysły na rozwijanie zdolności umysłowych dzieci, także poprzez edukację matematyczną.

J.K.: Pozostaje jeszcze jedna kwestia - czy trzeba być matematykiem, aby zorganizować „Ogródek matematyczny”?

M.I.: Oczywiście, że nie. Dobrze jednak mieć matematyka w zespole, który czuwałby nad poprawnością merytoryczną poszczególnych zadań. Bardzo chętnie do pomocy w przeprowadzeniu ogródków zgłaszają

się studenci Politechniki Gdańskiej, a także uczniowie z trójmiejskich szkół ponadgimnazjalnych. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż młodzież (mam na myśli studentów, uczniów, ale też starsze rodzeństwo niektórych uczestników), która zaangażowana jest w realizację tych przedsięwzięć, wykazuje się nie tylko niesamowitym profesjonalizmem, ale także cierpliwością i opiekuńczością w stosunku do dzieci. Warto zatem sięgać po tego typu rozwiązania i łączyć starania wielu pokoleń troszczących się o edukację najmłodszych.

J.K.: Bardzo podoba mi się ten pomysł. Na koniec naszej rozmowy zachęć, proszę, do uprawiania „Ogródków matematycznych” potencjalnych zainteresowanych lub niezdecydowanych.

M.I.: Jednym z dowodów na to, że obcowanie z matematyką może być przyjemne, jest fakt, że dzieci nie mają zamiaru szybko opuszczać „Ogródka”, a przy wyjściu chętnie i radośnie opowiadają o swoich matematycznych sukcesach. I co ważne „Ogródek matematyczny” tak naprawdę można uprawiać wszędzie: w domu i w szkole, pod dachem lub w plenerze. Należy jednak pamiętać o tym, że zawsze jest to forma zabawy, w taki bowiem sposób nasze pociechy uczą się najwięcej i najchętniej. Matematykę przecież można zobaczyć, dotknąć, a przez to lepiej ją poznać. Odwołuję się tutaj do znanych słów Konfucjusza: „Powiedz mi, a zapomnę. Pokaż mi, a zapamiętam. Pozwól mi zrobić, a zrozumiem.” Jeśli naszym działaniom będzie przyświecała ta właśnie idea, jestem przekonana, że efekty będą ucieszą tak samo nas, jak i dzieci.

J.K.: A zatem do zobaczenia podczas kolejnych edycji uprawiania „Ogródka matematycznego”!

Arytmetyczny pociąg

Fot. K. Krzempek

„Budzik Matematyczny”

Justyna Konkel i Monika Goździkowska,
pracownicy CEN

Dążenie do rozwijania kluczowych kompetencji matematycznych i społecznych u dzieci w wieku przedszkolnym oraz wczesnoszkolnym stało się inspiracją do powstania Budzika Matematycznego. Autorski program zajęć ma na celu pokazanie najmłodszym matematyki z zupełnie innej, ciekawszej strony, w szczególności poprzez uwypuklenie i wykorzystanie jej zależności w życiu codziennym.

Budzik Matematyczny to gra zespołowa, polegająca na odkrywaniu nowych umiejętności lub doskonaleniu posiadanych poprzez działania aktywizujące uczestników w różnorodnych strefach edukacyjnych. Szczególny nacisk położono na powiązanie kompetencji matematycznych

z ruchem oraz aktywnością fizyczną dzieci.

Uśmiechnięty kolorowy zegar zaprasza najmłodszych do przygody z matematyką, jest przewodnikiem po stacjach z zadaniami logicznymi, manualnymi i sportowymi. Zajęcia dostosowywane są każdorazowo do poziomu uczestniczących w nich dzieci. Dzięki małym, 5- lub 6-osobowym zespołom biorącym udział w interdyscyplinarnej grze, każde dziecko jest w pełni zaangażowane w zajęcia. Współpraca w zespołach jest niezwykle istotna podczas rozwiązywania zadań na kilkunastu stacjach, na których znaleźć można m.in. matematyczne kręgle, domino, wieżę, tort urodzinowy, miarki, przeplatanki oraz – oczywiście – zegary. Ciekawe rekwizyty, wesole, kolorowe elementy, pomoce naukowe własnoręcznie wykonane z materiałów wtórnych przez autorki zajęć i umieszczone w poszczególnych strefach niewątpliwie rozbudzają dziecięcą ciekawość oraz rozwijają wyobraźnię.

Fot. A. Włodkowska

Fot. A. Włodkowska

Najmłodszy odpowiada na pytanie:

Co to jest matematyka, z czym Ci się kojarzy matematyka?

Fot. A. Włodkowska

Matematyka będzie nam służyła w życiu.

Zajęcie, które jest bardzo ważne do życia.

Nauczanie odejmowania i dodawania.

Pomaga w rozwoju dziecka.

Matematyka da rozum, będę bardzo mądra.

Matematyka kojarzy mi się z zabawą.

Jest zabawą, bo można wtedy poznać różne cyferki, dodawać, mnożyć.

Matematyka to miłość, bo lubię miłość.

Wykorzystanie ruchu, dotyku, zagadek i łamigłówek sprawia, że uczestnikom gry matematyka kojarzy się przede wszystkim z zabawą oraz przyjemnie spędzonym czasem. Podczas zajęć w przyjaznym, barwnym otoczeniu dzieci wykonują poszczególne zadania, zbierając przy tym naklejki z budzikami matematycznymi. Zespół, który jako pierwszy skompletuje zestaw naklejek, zajmuje się układaniem domina, którego kostki posiadają liczby będące zarówno zbiorami elementów, jak i liczby będące wynikiem prostego działania matematycznego. Imienny dyplom i drobne nagrody rzeczowe są wyrazem uznania dla osiągnięć matematycznych każdego małego gracza.

Dzieci wychodzą zachwycone z lekcji matematycznych zmagani, mają nadzieję na kolejne podobne spotkanie poza murami szkolnymi. Nauczyciele natomiast czerpią z zajęć inspiracje: pomysły na wykorzystanie w szkole pomocy dydaktycznych, tworzonych własnoręcznie bądź przy współudziale swoich uczniów, czy też powtórzenie poszczególnych stacji na przedszkolnych lub szkolnych festynach jako niezwykle atrakcyjny element tych wydarzeń.

Zajęcia w ramach *Budzika Matematycznego* pokazują, że matematyka może bawić już od najmłodszych lat, rozbudzając przy tym zainteresowania i kreatyw-

Fot. A. Włodkowska

ność, wykształcając przedsiębiorczość w działaniu. Poznawanie kształtów figur poprzez dotyk, porównywanie długości, rozwiązywanie zagadek i łamigłówek wspólnie z rówieśnikami czy zespołowe układanie domina powoduje, że matematyka nie jest już taka straszna, a wręcz staje się przyjemna, jeśli połączymy jej naukę z zabawą.

Fot. A. Włodkowska

badania i analizy

Kilka słów o korepetycjach i nie tylko

Magdalena Urbaś,
nauczyciel konsultant CEN ds. diagnoz i analiz
oraz edukacji przedmiotów przyrodniczych

W bardziej i mniej oficjalnych dyskusjach, konferencyjnych panelach dyskusyjnych, a także codziennych rozmowach nauczycieli, rodziców i uczniów często pobrzmiewa słowo „korepetycje”. Myśląc o tym zjawisku, a także szerzej – o różnych formach pomocy w nauce udzielanej uczniom, stawiamy sobie następujące pytania: Jak powszechne jest to zjawisko? Czy korepetycje istotnie mają wpływ na wyniki egzaminu zewnętrznego? Czy wpływ korzystania z korepetycji jest pozytywny dla rozwoju ucznia?

W czasopiśmie „Edukacja” znajdziemy artykuł przygotowany przez Annę Hawrot z Instytutu Badań Edukacyjnych, który zawiera próbę udzielenia odpowiedzi m.in. na powyższe pytania. Autorka zebrała i podsumowała wyniki licznych badań związanych z tematem pozaszkolnej pomocy w nauce.

Powszechność zjawiska – jak to jest na świecie?

Ze skali bezpłatnej i płatnej (korepetycje) pomocy uczniom możemy zdać sobie sprawę przyglądając się danym zawartym w poniższej tabeli.

Kraj (źródło)	Etap edukacyjny	Wyniki
Płatna pomoc w nauce (korepetycje)		
Wietnam (Dang, 2007)	I-IV*	Uczniowie korzystający z korepetycji w: szkole podstawowej (31%); odpowiedniku gimnazjum (56%); odpowiedniku liceum (77%).
Wiele krajów (Baker i in., 2001)	III	Piętnastolatki regularnie uczęszczające na korepetycje – od kilku procent w Danii do ponad 80% w Kolumbii. Wśród krajów ościennych: Niemcy (15%); Austria (20%); Litwa (45%); Czechy (55%); Słowacja (80%).
Niemcy, Hamburg (Guill i Bos, 2014)	III	Uczniowie klasy 8 korzystający z korepetycji z matematyki: 13%.
Korea Południowa (Ryu i Kang, 2013)	III	Uczniowie klasy 7 korzystający z korepetycji z co najmniej jednego przedmiotu (68%); jęz. wykładowego (42%); matematyki (66%); jęz. angielskiego (66%).
Chiny (Zhang, 2013)	IV	Uczniowie korzystający z korepetycji w klasach 10, 11 i 12, z matematyki (odpowiednio: 16%, 22%, 23%); jęz. wykładowego (4%, 5%, 7%); jęz. angielskiego (13%, 20%, 18%).
USA (Briggs, 2001)	IV	Absolwenci szkół średnich, którzy przystąpili do egzaminów wstępnych na studia i korzystali z korepetycji (6–8%); płatnych kursów przygotowawczych (8–14%, w zależności od egzaminu). Wśród absolwentów, którzy nie zdawali na studia, odpowiednio: 7 i 8%.
Turcja (Tansel i Bircan, 2005)	IV	Kandydaci na studia wyższe, którzy korzystali z korepetycji: 44%
Bezpłatna pozaszkolna pomoc w nauce		
Wielka Brytania (Williams i in., 2002)	I-IV	Rodzice pomagający w odrabianiu pracy domowej zawsze lub prawie zawsze: klasa 1 (86%), klasa 2 (84%), klasa 3 (79%), klasa 4 (77%), klasa 5 (68%), klasa 6 (58%), klasa 7 (41%), klasa 8 (34%), klasa 9 (21%), klasa 10 (16%), klasa 11 (20%).
Izrael (Levin i in., 1997)	I	Matki pomagające dzieciom w odrabianiu pracy domowej w klasach 1 i 3: codziennie lub często (odpowiednio: 37% i 12%); czasem (30% i 39%); rzadko (20% i 39%); nigdy (4% i 8%); próba nielosowa.
USA (Cai, Moyer i Wang, 1997)	koniec II, III	uczniów z klas 6–8 regularnie sprawdzający prace domowe z matematyki: 80% (próba nielosowa)
Holandia (Driessen, Smit i Slegers, 2005)	III	Rodzice uczniów z klasy 8 pomagający dziecku w nauce: regularnie (44%), incydentalnie (48%), nigdy (7%).

Źródło: A. Hawrot, Pozaszkolna pomoc w nauce, w: „Edukacja” 2015, 2 (133), s. 99-114.

* Z powodu zróżnicowania systemów edukacyjnych na świecie podano, na jakim etapie edukacyjnym znajdują się polscy uczniowie w podobnym wieku: I – szkoła podstawowa, klasy 1–3; II – szkoła podstawowa, klasy 4–6; III – gimnazjum; IV – szkoła ponadgimnazjalna; V – studia wyższe.

A jak to jest w Polsce?

Źródło	Etap edukacyjny	Wyniki
Płatna pomoc w nauce (korepetycje)		
Badora (2014)	I–IV	Rodzice dzieci w wieku szkolnym deklarujący posyłanie dzieci (żyjących lub planowanych) na korepetycje w latach 1998 (13%), 2002 (8%), 2006 (6%), 2010 (11%), 2014 (19%).
Rokicka i Sztanderska (2013)	I–IV, początek V	Gospodarstwa domowe z dziećmi między 6. a 19. r.ż. ponoszące wydatki na korepetycje i inne płatne kursy: 6%
Dolata i in. (2013)	III	Uczniowie, którzy skorzystali z korepetycji co najmniej raz w ciągu nauki w gimnazjum (bez języków obcych): z min. jednego przedmiotu (28%); w tym z przedmiotów mat.-przyr. (26%) i humanistycznych (5%).
Safarzyńska (2013)	III–IV	Piętnastolatki korzystające z korepetycji z matematyki (20%) i jęz. polskiego (5%). Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych korzystający z korepetycji z matematyki (12%) i jęz. polskiego (1%).
Boguszewski i in. (2014)	IV	Uczniowie ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych korzystający z korepetycji w latach: 1998 (39%); 2003 (46%); 2008 (54%); 2010 (53%); 2013 (50%). Zjawisko częstsze w liceach i technikach.
Bezpłatna pozaszkolna pomoc w nauce		
Dolata i in. (2013)	III	Uczniowie klasy 3 gimnazjum korzystający z bezpłatnej pozaszkolnej pomocy w nauce: matematyki (44%), przedmiotów przyrodniczych (35%), jęz. polskiego (33%), historii i WOS (24%).

Czy korepetycje mają istotny wpływ na wyniki egzaminu zewnętrznego?

W metaanalizach badań nie udało się znaleźć potwierdzenia tezy o przewadze, jaką korepetycje miałyby zapewniać na egzaminach zewnętrznych. Podczas nauki w gimnazjum korzystają z nich przede wszystkim uczniowie o niższych osiągnięciach szkolnych. Nie udaje się im jednak nadrobić zaległości na tyle, by dorównać uczniom, którzy korepetycji nie potrzebowali. Sytuacja może jednak ulegać częściowej zmianie w szkołach kończących się maturą, gdy wynik egzaminacyjny decyduje o przyjęciu na studia. Hipoteza ta wymaga jednak dodatkowej weryfikacji, bowiem również na IV etapie edukacji obserwuje się, że szanse na skorzystanie z korepetycji są tym wyższe, im niższe są wyniki w nauce. Brakuje danych na temat szkół podstawowych, lecz spodziewać się można wzorca podobnego do zaobserwowanego w gimnazjum. Dodatkowego komentarza wymaga założenie leżące u podstaw tezy o przewadze, jaką dają korepetycje w odniesieniu do egzaminów zewnętrznych. Przyjmuje się, że jest to dodatkowy czas efektywnej i owocnej nauki, i że to właśnie ten czas zapewnia przewagę nad uczniami, którzy nie mogą sobie na takie dodatkowe zajęcia pozwolić. Nie jest jednak wykluczone, że korepetycje, przynajmniej częściowo, stanowią substytut samodzielnej nauki, zwłaszcza u słabszych, mniej zmotywowanych uczniów. W takiej sytuacji szansa na przewagę znacznie maleje. Jeżeli jednak przyjmujemy, że kore-

petycje są efektywne, to mimo częściowego zastępowania samodzielnej pracy wciąż mogą wносить znaczący wkład w osiągnięcia ucznia¹.

Czy wpływ korzystania z korepetycji jest pozytywny dla rozwoju ucznia?

Szukając odpowiedzi na to pytanie, spotkamy w omawianym artykule istotne ostrzeżenie i kilka kolejnych pytań domagających się odpowiedzi. Szczególnie niepokojąca jest możliwość zastępowania przez korepetycje samodzielnej nauki wśród uczniów młodszych, zwłaszcza korzystających z nich regularnie. Czy uczeń stale wspomagany przez korepetytora rozwinie kompetencje umożliwiające samodzielną naukę w przyszłości? Czy będzie w stanie szybko doksztalać się w związku z potrzebami wykonywanej pracy i odnajdywać się w zmieniającym się świecie? Biorąc pod uwagę wzrost popularności korepetycji w ostatnich latach (Badora i in., 2014; Boguszewski i in., 2014), z poszukiwaniem odpowiedzi na to pytanie nie należy zwlekać?

Zachęcam do lektury pełnego tekstu artykułu przygotowanego przez Annę Hawrot, w interesujący sposób podejmującego zagadnienie płatnej i bezpłatnej pozaszkolnej pomocy w nauce. ■

¹ A. Hawrot, *Pozaszkolna pomoc w nauce*, w: „Edukacja” 2015, 2 (133), s. 99-114.

TIK w szkole

E-podręczniki na drodze do cyfrowej szkoły

Beata Symbor
nauczyciel konsultant CEN ds. bibliotekoznawstwa
i nauczania kreatywnego

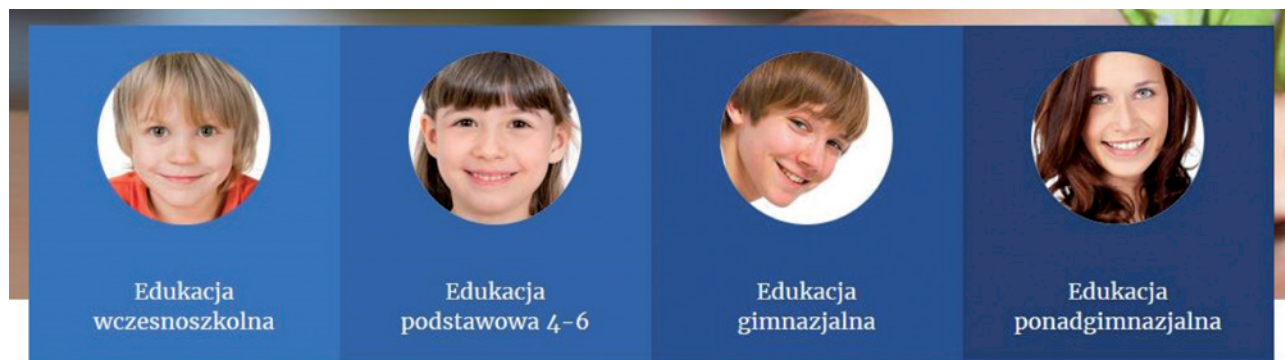
**„Jakie jest dziś naturalne środowisko komunikacyjne dzieci i młodzieży? Bez wątpienia Internet. To tu, w sieci, uczniowie szukają informacji, inspiracji, wymieniają się wiadomościami i doświadczeniami. Dlatego tworzymy e-podręczniki. Mają być odpowiedzią na potrzeby uczniów i wyzwania nowoczesnej, cyfrowej szkoły”.
Tak w problematykę elektronicznych podręczników wprowadza nas portal www.epodreczniki.pl.**

Warto sprawdzić? – na pewno, gdyż zapowiedzi stały się faktami, a jak informuje Departament Informacji i Promocji Ministerstwa Edukacji Narodowej, e-podręczniki zdecydowanie zyskują na popularności. I nie ma się co dziwić, bo nauczyciele mogą już korzystać z pierwszych 23 e-podręczników oraz ponad 1 700 pozalekcyjnych zasobów dodatkowych, a stan ten zmienia się niemal z dnia na dzień.

Obecnie uczniowie i nauczyciele mogą zakładać indywidualne konta lub logować się na platformie. Zalogowani użytkownicy zyskują uprawnienia

do tworzenia własnych notatek oraz odwołań do dowolnych zasobów edukacyjnych w sieci. Jednocześnie testowane są nowe funkcjonalności, które pozwalają na personalizację treści e-podręcznika.

Statystyki podają, że coraz więcej osób korzysta z e-podręczników przez urządzenia mobilne. Już około 15% wejść pochodzi ze smartfonów oraz tabletów. Nie wszyscy jednak wiedzą, że z e-podręcznikami można pracować nie tylko na laptopach, komputerach, ale także m.in. na tablicach interaktywnych. E-podręczniki działają we wszystkich systemach operacyjnych i przeglądarkach internetowych.

Z zapowiedzi koordynatora projektu, Ośrodka Rozwoju Edukacji wynika, że podejmowane są również starania na rzecz integracji platformy www.epodreczniki.pl z dziennikami elektronicznymi. Wkrótce pojawią się także wersje offline w postaci aplikacji natywnych.

Następne e-podręczniki znajdują się w fazie prac recenzyjnych i mają być udostępnione jeszcze we wrześniu. Docelowo do 15 listopada br. na plat-

formie internetowej www.epodreczniki.pl znajdzie się kompletny zestaw do nauki 14 przedmiotów – począwszy od szkoły podstawowej do matury: e-podręczniki do edukacji wczesnoszkolnej, języka polskiego, historii i społeczeństwa, historii, wiedzy o społeczeństwie, przyrody, geografii, biologii, chemii, fizyki, matematyki, zajęć komputerowych, informatyki oraz edukacji dla bezpieczeństwa.

Źródło: <http://www.ore.edu.pl/materiały>

E-podręczniki w pigułce

Cel

Podstawowym celem projektu „E-podręczniki do kształcenia ogólnego” jest opracowanie kompletu podręczników szkolnych w wersjach elektronicznych, obejmującego 62 e-podręczniki do wszystkich etapów edukacyjnych oraz – wraz z 2500 zasobami edukacyjnymi – bezpłatne, udostępniane uczniom, ich rodzicom i nauczycielom na specjalnej platformie internetowej.

Dostępność

- **on-line** – komputer, laptop, netbook, tablet, telefon, tablica multimedialna, czytnik e-booków, klasa w chmurze itd.
- **off-line** – pobranie e-podręcznika na własny komputer
- **aplikacje natywne** – systemy Android, iOS, Win Phone 8
- **aplikacje** – Android Market, iTunes, Win Market
- **wersja do wydruku** – wydruk własny.

Finansowanie

Projekt „E-podręczniki do kształcenia ogólnego” realizowany jest z funduszy Unii Europejskiej w ramach Priorytetu III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3, Poddziałanie 3.3.3.

Kurs e-learningowy

Z odpowiedzią na pytanie, jak wykorzystać możliwości e-podręczników, przychodzi kurs pod nazwą „Rozwijanie kompetencji nauczycieli i uczniów z zakresu stosowania TIK, wykorzystanie e-podręcznika i e-zasobów w nauczaniu i w uczeniu się”. Adresowany jest on do nauczycieli, pracowników ośrodków doskonalenia, poradni i bibliotek pedagogicznych, a także SORE, liderów szkolnych zespołów przedmiotowych, edukatorów i wszystkich innych osób, które chcą wzbogacić i uatrakcyjnić szkolne lekcje, wprowadzić nowe metody dydaktyki, wykorzystać pasję uczniów.

Rodzaje materiałów

- **tekstowe:** teksty literackie, teksty źródłowe, integracja z wolnymi lekturami
- **graficzne:** rysunki, ilustracje, grafy, tabele, zdjęcia itd.
- **multimedialne:** animacje, filmy, symulacje, eksperymenty itd.
- **nagrania audio:** wywiady, wiersze, teksty literackie
- **interaktywne:** kilkadziesiąt typów ćwiczeń, gier i zabaw interaktywnych.

Warunki korzystania

Wszystkie materiały zawarte w e-podręcznikach, tj. teksty i materiały ilustracyjne, dostępne są na zasadzie wolnej licencji CC BY 3.0 Polska lub na zasadzie tzw. „dozwolonego użytku”, tj. można korzystać z takich materiałów m.in. dla celów edukacyjnych.

E-podręczniki nie są

- PDF-em – choć mogą nimi być
- E-bookiem – choć mogą nimi być
- Audiobookiem – choć można ich słuchać
- Multibookiem – choć mają jego cechy
- Portalem edukacyjnym – choć używają przeglądarki
- Instalowalnym programem
- Zamkniętymi licencjami.

Partnerzy

Koordynator: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

Partner technologiczny: Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe

Partner merytoryczny – edukacja wczesnoszkolna: Grupa Edukacyjna S.A.

Partner merytoryczny – przedmioty humanistyczne: Uniwersytet Wrocławski

Partner merytoryczny – matematyka i przedmioty informatyczne: Politechnika Łódzka

Partner merytoryczny – przedmioty przyrodnicze: Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Mobilność kadry edukacyjnej

Małgorzata Bukowska-Ulatowska,
nauczyciel konsultant CEN ds. diagnoz i analiz
oraz edukacji języków obcych

Zagraniczna mobilność nauczycieli i uczniów kluczem do podniesienia jakości w edukacji. O zasadności powyższej tezy można było przekonać się, słuchając wystąpień prezentowanych podczas ogólnopolskiej konferencji podsumowującej realizację projektów systemowych w latach 2012-2015.

Spotkanie, zorganizowane przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej, odbyło się 19 czerwca 2015 r. w Warszawie. Podczas konferencji omawiano wpływ mobilności uczniów i kadry na jakość systemu edukacji, w tym na kształtowanie u młodych ludzi pożądanych postaw. Potencjał europejskiej wymiany doświadczeń ilustrowały liczne przykłady dobrych praktyk.

Jednym z punktów programu była debata na temat efektywnych sposobów wykorzystania doświadczeń osób odbywających szkolenia i staże zagraniczne. Wśród zaproszonych panelistów znalazło się aż dwoje reprezentantów naszego regionu: pani Gabriela Albertin – Pomorski Wicekurator Oświaty, a także Tadeusz Burczyk – dyrektor Zespołu Szkół Ekonomicznych w Starogardzie Gdańskim.

Kuratorium Oświaty w Gdańsku, w partnerstwie z Akershus Fylkeskommune w Oslo, zrealizowało projekt „Skuteczny system kształcenia ustawicznego nauczycieli gwarancją wysokiej jakości edukacji dzieci i młodzieży”¹. Odnosząc się do doświadczeń projektowych, Gabriela Albertin podkreślała znaczenie zaangażowania i współpracy różnych podmiotów – kuratorium, władz samorządowych, placówek doskonalenia nauczycieli, dyrektorów szkół – w realizacji działań na rzecz rozwoju zawodowego kadry nauczycielskiej. Panelistka apelowała o większą aktywność nauczycieli przedmiotów zawodowych w projektach międzynarodowych; w działania tego rodzaju angażowani są przede wszystkim nauczyciele języków obcych.

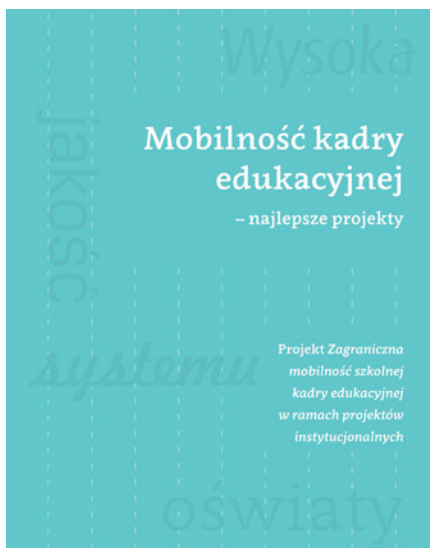
Doświadczenia starogardzkie pokazują, że udział

w projektach mobilności zagranicznej kompleksowo wspiera rozwój szkoły, wprowadza nową jakość w wiele aspektów działalności nauczycieli i uczniów. Przykładem może być tu intensywne rozwijanie kompetencji językowych, naturalna i skuteczna motywacja do pracy nad tym obszarem.

W kształceniu zawodowym szczególnie cenna jest możliwość odbycia stażu uczniowskiego lub nauczycielskiego w innym państwie – takie doświadczenie wzmacnia pewność siebie i wiarę we własne możliwości, ułatwia wejście na rynek pracy lub realizację zadań zawodowych.

Osobom zainteresowanym tematem współpracy międzynarodowej w kontekście edukacyjnym polecam lekturę publikacji „Mobilność kadry edukacyjnej – najlepsze projekty”², zachęcam także do odwiedzania strony internetowej Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (www.frse.org.pl).

Warto przypomnieć, że w siedzibie Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku działa punkt konsultacyjny europejskiego programu Erasmus+, wspierający pozyskiwanie środków oraz realizację projektów w ramach ww. programu. ■

¹ Nr 66 „Edukacji Pomorskiej” został w całości poświęcony projektowi polsko-norweskiemu.

² „Mobilność kadry edukacyjnej – najlepsze projekty”, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2015; bezpłatna wersja elektroniczna: http://poki.frse.org.pl/img/poki/Mfile/file/442/sklad_esf_2015_druk_mq.pdf

Program „Odznaka jakości – Schule im Wandel – Zmieniająca się szkoła”

Joanna Nowicka-Młyńska, Marta Młyńska

Tylko dwie szkoły z naszego województwa przystąpiły do pierwszej edycji projektu „Schule im Wandel – Zmieniająca się szkoła” zorganizowanego przez Goethe-Institut oraz Ośrodek Rozwoju Edukacji i odbywającego się pod patronatem Ambasady Republiki Niemiec. Do projektu przystąpiło łącznie siedemnaście szkół z Polski, a wśród czterech najlepszych znalazły się placówki reprezentujące nasze województwo: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Sierakowicach i Gimnazjum nr 1 w Lęborku. Uzyskały one odznakę jakości, tytuł laureata, a także wyróżnienia i nagrody pieniężne.

Projekt „Schule im Wandel” skierowano do wszystkich typów szkół, a jego celem było stworzenie możliwości aktywnego rozwoju w obszarach: aktywizujące metody pracy z uczniem,

kształcenie kompetencji kluczowych, wspieranie wielojęzyczności, kreatywne korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych (TiK) czy podejmowanie inicjatywy przez uczniów. Główne działania uczestników skupione były wokół nauczania języka niemieckiego, jednak program zakładał konieczność współpracy germanistów z nauczycielami innych przedmiotów. Przez cały rok szkolny grupa projektowa realizowała oraz dokumentowała zadania obowiązkowe i dodatkowe, które były zamieszczane na platformie e-learnigowej. Warunkiem pozytywnego ukończenia programu było zrealizowanie wszystkich zadań.

Zadania obowiązkowe obejmowały:

- projekty edukacyjne zrealizowane przez nauczycieli j. niemieckiego;
- przeprowadzenie przez każdego z nauczycieli 10 zajęć j. niemieckiego metodą LdL (uczenie się poprzez nauczanie);
- prowadzenie większości zajęć w j. niemieckim;
- przeprowadzenie spotkań informacyjnych dla grona pedagogicznego;
- przeprowadzenie dwóch imprez wynikających z potrzeb uczniów.

Zadania dodatkowe to:

- przeprowadzenie bloków zajęć metodą CLIL (zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe);
- przeprowadzenie projektu interdyscyplinarnego z zastosowaniem TiK;

100% aktywność na zajęciach LdL w klasie pierwszej

Fot. Archiwum projektu

Zajęcia LdL: „Alles Gute zum Geburtstag”

Fot. Archiwum projektu

Jedno z 14 stoisk Szkolnego Jarmarku Bożonarodzeniowego

Fot. Archiwum projektu

Fot. Archiwum projektu

Zwycięzcy Turnieju dla Gimnazjalistów – drużyna z Gimnazjum w Linii z dyrektorem ZSP w Sierakowicach

- zorganizowanie imprezy we współpracy z inną organizacją – otwarcie szkoły na środowisko zewnętrzne;
- przeprowadzenie zajęć otwartych.

Realizacja wszelkich zadań znalazła swoje odbicie w dokładnej dokumentacji wraz z fotorelacjami, filmami, prezentacjami, testami, quizami, komiksami itp.

Najciekawsze inicjatywy zrealizowane w ZSP w Sierakowicach:

- **projekty edukacyjne:** „Essen und Trinken“ i „Mein Alltag“; w ramach projektów uczniowie umieszcili swoje prace – filmiki, ćwiczenia multimedialne, prezentacje, zdjęcia, komiksy – na stronach internetowych;
- **akcje, w których uczniowie przejmują inicjatywę:** Koncert Kolęd i Pastoralek Anglo- i Niemieckojęzycznych oraz Akcja Profilaktyczna dot. zachorowalności na raka;
- **projekt międzyprzedmiotowy:** „Niemiecki od kuchni, czyli gotowanie po niemiecku“ z zastosowaniem narzędzi TiK; powstały prezentacje nt. kuchni krajów DACHu oraz przepisy kulinarne; uczniowie przygotowywali potrawy i cały proces opisywali w j. niemieckim; owocem ich pracy jest film, który stał się materiałem dydaktycznym dla innych klas;
- **otwarcie szkoły na zewnątrz:** Międzyszkolny Turniej Językowy dla Gimnazjalistów podczas którego drużyny z okolicznych gimnazjów mogły wykazać się zdolnościami językowymi.

Najciekawsze realizacje w Gimnazjum nr 1 w Lęborku:

- **projekty edukacyjne:** „Über, unter, auf, an, in! Präpositionen einfach sind!“ i „Gesundes Essen“; uczniowie nagrali zabawny film, który ułatwi zapamiętanie przyimków, a także przygotowali prezentacje nt. zdrowego odżywiania i przykładowe menu;
- uczniowie przejmują inicjatywę: Jarmark Bożonarodzeniowy – każda klasa przygotowała stragan z ozdobami, dekoracjami, słodkościami itp.,

uczniowie brali udział w przedstawieniach, quizach, kolędowaniu i degustacji potraw;

- projekt międzyprzedmiotowy: „Znane konstrukcje Wielkiej Brytanii – przewodnik filmowy“ z zastosowaniem narzędzi TiK; uczniowie wykonali budowlę Anglii z różnych materiałów i nagrali film – multimedialny przewodnik;
- zajęcia CLIL: przy współpracy z nauczycielami przedmiotów ścisłych przeprowadzono 4 cykle zajęć (każdy po 3 godz.) metodą zintegrowanego nauczania przedmiotowo-językowego w j. niemieckim i j. angielskim, np. „Pomagać można w każdym języku“ – łącznie z edukacją dla bezpieczeństwa; podczas zajęć uczniowie przeprowadzali resuscytację (z instrukcjami w obu językach), a efektem pracy były prezentacje i film instruktażowy.

Program „Schule im Wandel“ był inspiracją dla wielu osób, pomógł uczniom i nauczycielom rozwinąć skrzydła, a także zaangażować się w inny, niekonwencjonalny sposób w działania lekcyjne i różnego rodzaju aktywności szkolne. Młodzież wzbogaciła wiedzę na temat TiK, poszerzyła horyzonty, poznała nowe metody pracy, takie jak LdL czy CLIL. Uczniowie nakręcili filmy, teledyski, stworzyli strony internetowe, materiały pomocnicze przydatne na zajęciach, przygotowali prezentacje PREZI i poznali aplikacje do nauki j. niemieckiego. Realizacja tych działań pokazała, że zarówno Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Sierakowicach, jak i Gimnazjum nr 1 w Lęborku to idealne „Schule im Wandel“.

Joanna Nowicka-Młyńska – nauczyciel j. niemieckiego w Gimnazjum nr 1 w Lęborku, laureatka ogólnopolskiego konkursu „Nasze talenty – prowadzę lekcję języka obcego“

Marta Młyńska – nauczyciel j. niemieckiego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Sierakowicach, lider Sieci Języków Obcych w powiecie kartuskim

Dobrze wykorzystane szanse

Barbara Dembek-Bochniak, Sławomir Bochniak,
nauczyciele w Zespole Szkół Samochodowych w Gdańsku

Zakończył się Rok Szkoły Zawodowców, jednak wyzwanie, jakim jest odbudowa szkolnictwa zawodowego, pozostaje aktualne. Planując działania w nowym roku szkolnym, warto skorzystać z bogatych doświadczeń Zespołu Szkół Samochodowych w Gdańsku.

Od lat atrakcyjność Zespołu Szkół Samochodowych w Gdańsku potwierdzają dobre wyniki naborów, wynikające m.in. z tego, że szkoła dopasowuje kształcenie zawodowe do potrzeb rynku pracy. W Roku Szkoły Zawodowców szkoła wzbogaciła swoją ofertę edukacyjną o kształcenie w nowym zawodzie – mechanika motocyklowego. Baza dydaktyczna i kadra pedagogiczna są gotowe do działania od nowego roku szkolnego 2015/2016.

Kadra ZSS w Gdańsku robi wszystko, aby poprawić jakość i efektywność kształcenia zawodowego – permanentnie polepsza swoje umiejętności i podnosi kwalifikacje w zakresie organizacji szkolnictwa zawodowego. Kilka przykładów z licznych form doskonalenia z ubiegłego roku szkolnego to: kurs doskonalący dla kadry zarządzającej „Monitorowanie procesu wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach z uwzględnieniem przepisów prawa oświatowego” (organizator KO-WEZiU), warsztaty „Jak osiągnąć wyższą jakość w kształceniu zawodowym” (CEN w Gdańsku), szkolenie w ramach projektu „Modernizacja egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe” (CKE). Treści szkoleń są wcielane w praktykę przy organizacji kształcenia zawodowego w naszej szkole.

Od ponad 20 lat ZSS aktywnie współpracuje z pracodawcami, przygotowuje uczniów do podjęcia zawodu i organizuje praktyki. Uczniowie poznają tajniki zawodu podczas zajęć praktycznych i praktyk zawodowych w warsztatach szkolnych, a równoległe – również w 14 wiodących serwisach samochodowych oraz firmach z branży mechanicznej naszego regionu. Po zakończeniu nauki w szkole wielu

uczniów otrzymuje atrakcyjne oferty pracy od zakładów, w których kształcili się.

Na tym jednak nie kończy się współpraca ZSS z pracodawcami. W ramach Tygodnia Zawodowca – ogólnopolskiej akcji mającej pomóc w promocji szkolnictwa zawodowego, trwającej w Gdańsku od 16 do 21 marca 2015 r. – grupy gimnazjalistów zainteresowanych nauką w naszej szkole wzięły udział w Dniu Zawodowca. Były to jednodniowe praktyki w zakładzie pracy, zorganizowane przez naszą szkołę w ścisłej współpracy z PUH Zdunek Sp. z o. o. (Renault Zdunek). Uczniowie przeszli szkolenie bhp, a następnie w siedzibie pracodawcy zapoznali się z działaniami napraw mechanicznych, blacharskich i lakierni, a także poznali funkcjonowanie salonu sprzedaży nowych samochodów oraz salonu sprzedaży motocykli.

Podczas Tygodnia Zawodowca odbyła się również pierwsza uroczysta gala wręczenia statuetek „Pracodawca Przyjazny Gdańskiej Szkole Zawodowej”, wyróżnienia ustanowionego przez Prezydenta Miasta Gdańska Pawła Adamowicza. Spośród pracodawców zgłoszonych przez gdańskie szkoły zawodowe nagrodzono firmy z siedmiu branż. W branży mechanicznej i górniczo-hutniczej statuetkę otrzymał kandydat zaproponowany przez naszą szkołę: PUH Zdunek Sp. z o.o. Prezesem Zarządu tej firmy jest absolwent naszej szkoły, Tadeusz Zdunek, a przedsiębiorstwo od lat wzorowo włącza się w proces edukacji zawodowej uczniów oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli ZSS. W ramach międzynarodowych projektów unijnych Leonardo da Vinci, firma ta przyjęła na praktyki uczniów z zagranicy odbywających staże w naszej szkole.

Szkoły zawodowe nie powinny być postrzegane jako szkoły drugiego wyboru. Będzie to możliwe tylko wtedy, gdy zapewnią solidne wykształcenie i jednocześnie wyuczą zawodu. Każdy uczeń czy rodzic, który będzie wiedział, że szkoła daje wykształcenie na poziomie umożliwiającym pójście na studia, a z drugiej strony daje zawód i pracę, taką szkołę wybierze.

Joanna Kluzik-Rostkowska,
Minister Edukacji Narodowej

ZSS nie zabrakło podczas prezentacji ofert szkół zawodowych: Giełd Szkół odbywających się w gimnazjach oraz Targów Szkół Zawodowych i Pracodawców w Pomorskich Szkołach Rzemiosł oraz Centrum Kształcenia Praktycznego.

Na zakończenie Tygodnia Zawodowca, w sobotę 21 marca 2015 r., we wszystkich szkołach zawodowych, a więc i w ZSS, odbywały się dni otwarte. W głównym budynku szkoły i w warsztatach ZSS na gimnazjalistów, potencjalnych przyszłych uczniów naszej placówki, czekały liczne atrakcje. Były to np. konkursy językowe, warsztaty rysunku technicznego, prezentacja treści nauczania teoretycznych przedmiotów zawodowych, zasad bezpieczeństwa na drodze, diagnostyki oraz układów wtryskowych i czujników samochodowych czy też pokaz i ćwiczenia weryfikacji układu hamulcowego, kontroli i regulacji ustawienia świateł oraz kontroli i regulacji ustawienia geometrii kół.

Kolejną atrakcją Tygodnia Zawodowca było przygotowanie plakatu reklamującego TZ. Praca była efektem profesjonalnej sesji zdjęciowej promującej kształcenie zawodowe, zorganizowanej w Pomorskich Szkołach Rzemiosł w Gdańsku. Oczywiście i tam nie zabrakło samochodziarzy z ZSS!

Tydzień Zawodowca był dla nas bardzo pracow-

tym czasem. Efektem udziału w tej inicjatywie jest zapewne poprawa postrzegania atrakcyjności szkolnictwa zawodowego, w tym naszej szkoły, w oczach młodych ludzi.

Od 21 lat ZSS jest organizatorem turnieju zawodowego, który urósł do rangi krajowego. W minionym roku szkolnym po raz trzeci finał Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Samochodowej, bo o nim mowa, odbył się podczas Targów Techniki Motoryzacyjnej w Poznaniu, na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich. OTWS objęli patronatem: Politechnika Poznańska, Towarzystwo Techniki Motoryzacyjnej, Warsztat.pl, Stowarzyszenie Techniki Motoryzacyjnej i „Nowoczesny Warsztat”. Twarzą XXI edycji OTWS był Jakub Bielak, redaktor motoryzacyjny TVN Turbo i ekspert w zakresie bezpieczeństwa jazdy samochodem. Finał konkursu zgromadził 274 uczniów z 56 szkół ponadgimnazjalnych i okazał się historyczny dla naszej placówki – uczniowie ZSS zwyciężyli w kategorii szkół technikalnych i zawodowych, I miejsce w rankingu szkół zdobył ZSS w Gdańsku.

Uczniowie naszej szkoli zwyciężyli również w bardzo dobrze zorganizowanym Młodzieżowym Turnieju Motoryzacyjnym „Bezpieczni i świadomi”, przygotowanym przez Zespół Kształcenia Zawodo-

Tydzień Zawodowca – grupa gimnazjalistów zainteresowanych nauką w ZSS podczas jednodniowych praktyk u pracodawcy (PUH Zdunek Sp. z o.o.)

Fot. Archiwum szkoły

Tydzień Zawodowca – Dzień Otwarty ZSS, prezentacje w warsztatach szkolnych

wego w Tczewie Turniej składał się z testu wiedzy o przepisach ruchu drogowego i historii motoryzacji oraz konkurencji praktycznych: jazdy sprawnościowej samochodem i motorowerem, udzielania pierwszej pomocy oraz obsługi codziennej samochodu. W rywalizacji uczestniczyło 8 drużyn z województwa pomorskiego. Za zajęcie I miejsca nasza szkoła otrzymała bardzo pomysłowy puchar, zrobiony z tarcz hamulcowych.

Uczniowie ZSS zmierzili się też w corocznym wojewódzkim konkursie o tytuł „Najlepszy w Zawodzie”, organizowanym przez Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Gdańsku, gdzie w szranki stanęło 14 szkół zawodowych o profilu mechanicznym i elektrycznym.

Drużyna samochodziarzy dzielnie broniła honoru szkół technikalnych w XXIV edycji Mistrzostw

Finał XXI edycji Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Samochodowej – nauczyciele ZSS z Jakubem Bielakiem (TVN Turbo)

Pierwszej Pomocy PCK Szkół Ponadgimnazjalnych w Gdańsku. Do konkursu przystąpiło 6 drużyn, z czego pozostałe 5 reprezentowało licea ogólnokształcące. W naszej młodzieży drzemie wielki potencjał!

Kolejnym sukcesem odniesionym przez ZSS w Roku Szkoły Zawodowców było wyróżnienie otrzymane od Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Realizowany w naszej szkole w latach 2012-2014 międzynarodowy projekt Comenius „Migration in the past, the present and the future – problems and opportunities” otrzymał status „Przykładu dobrych praktyk”. Wcześniej do elitarnej grupy wyróżnionych w ten sposób projektów został też zaliczony realizowany przez ZSS w latach 2009-2011 „Project – don't neglect! Practical climate protection in school and training on the job”. Z wysoką jakością

Stanowisko ZSS na Targach Dobrych Praktyk podczas Europejskiego Tygodnia Młodzieży (European Youth Week)

Fot. Archiwum szkoły

Uczeń ZSS laureatem XVI Gdańskiej Edycji Samorządowego Konkursu Ośmiu Wspaniałych

działań wiązał się wysiłek całej społeczności szkolnej, a także rodziców uczniów oraz przedstawicieli szkół partnerskich. Konsekwencją tego wyróżnienia było zaproszenie od Narodowej Agencji Programu Erasmus+ oraz regionalnego koordynatora Europejskiego Tygodnia Młodzieży (*European Youth Week*) do udziału w Targach Dobrych Praktyk w ramach głównego wydarzenia ETM, którym była debata „JeśTeM aktywny – zawodowo i społecznie”. W spotkaniu zorganizowanym 5 maja 2015 roku w Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku uczestniczyło ponad 400 osób: młodych ludzi, liderów społeczności lokalnych, aktywistów, wolontariuszy i pracowników młodzieżowych. W przerwach debaty w foyer Filharmonii uczestnicy odwiedzali Targi Dobrych Praktyk: 28 stanowisk przygotowanych przez instytucje i organizacje, które realizowały projekty europejskie w ostatnich trzech latach w Polsce. ZSS była jedną z czterech pomorskich szkół reprezentowanych na Targach (każda placówka została wyróżniona w innej akcji).

Zachęcamy naszych uczniów do aktywności nie tylko w obszarze bezpośrednio związanym z nauką ich zawodu, ale także promujemy otwartość na różnego rodzaju akcje społeczne. Od blisko trzech lat bardzo prężnie działa Klub Honorowych Dawców Krwi PCK przy ZSS. W tym roku szkolnym zorganizował cztery ambulansowe pobory krwi, w których wzięło udział 70 uczniów i nauczycieli. W dniu obchodów Święta Szkoły odbyło się spotkanie w ramach Dni Honorowego Krwiodawstwa PCK. Głównym punktem ob-

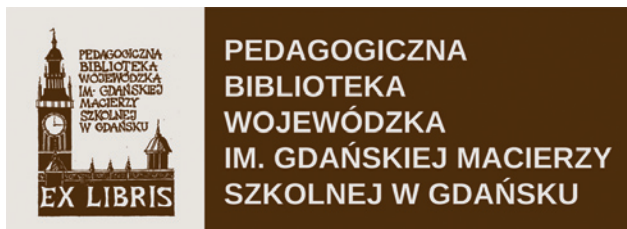
chodów było wręczenie dyrektorowi szkoły Wyróżnienia Specjalnego w Konkursie „Młoda Krew Ratuje Życie” w kategorii promocji honorowego krwiodawstwa na szczeblu ogólnopolskim. W wyniku oceny XI edycji tego konkursu na szczeblu okręgowym, ZSS zajął I miejsce, zaś na szczeblu ogólnopolskim, decyzją Komisji Zarządu Głównego PCK, otrzymaliśmy jedno z ośmiu równorzędnych Wyróżnień Specjalnych (nagród głównych nie przyznano). W konkursie startowało 361 szkół z całej Polski.

W XVI Gdańskiej Edycji Samorządowego Konkursu Ośmiu Wspaniałych, w którym nagradzani są uczniowie szkół niosący bezinteresowną pomoc innym i pobudzający rówieśników do angażowania się w działania prospołeczne, laureatem został uczeń klasy IVa Technikum nr 12, Jan Tomasz Gawor. Robert Klawikowski z klasy IIIa jest stypendystą Prezesa Rady Ministrów. Natomiast Mateusz Gurski, który już oddał ponad 4 l krwi, został uhonorowany odznaką „Młoda Krew Ratuje Życie”.

Wszystkie te sukcesy są odbiciem ciężkiej pracy dydaktycznej i wychowawczej nauczycieli ZSS oraz efektem ogromnego zaangażowanie uczniów. Zespół Szkół Samochodowych w Gdańsku nie zmarnował szansy, jaką był Rok Szkoły Zawodowców. Odniesione sukcesy mobilizują do pracy nauczycieli i uczniów, a pracodawców zachęcają do współpracy. Wiele podjętych działań pozwala optymistycznie spojrzeć w przyszłość kształcenia zawodowego w ZSS w Gdańsku. ■

biblioteka pedagogiczna

Ocenianie kształtujące – zestawienie bibliograficzne

Zestawienie bibliograficzne odnotowuje zbiory Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku w wyborze za lata 2010-2015 oraz aktualne źródła elektroniczne. Podzielone jest, ze względu na rodzaj dokumentów, na 4 części: książki, artykuły z książek, artykuły z czasopism oraz źródła internetowe. W ich obrębie publikacje uszeregowano alfabetycznie według tytułu publikacji.

Książki

1. Ocenianie kształtujące po polsku : kurs dla doradców metodycznych – teoria i praktyka : scenariusze zajęć / pod red. Marty Choroszczyńskiej i Klemensa Stróżyńskiego. - Warszawa : Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2010. - ISBN 978-83-62360-32-1

Artykuły z książek

1. Ocenianie kształtujące : podstawowa wiedza oprószona projektową praktyką / Beata Kossakowska // W : Dzieci aktywne w społeczności : scenariusze projektów edukacyjnych rozwijających kompetencje społeczne i obywatelskie oraz umiejętność uczenia się w kl. 4-6 SP / [red. prowadząca Elżbieta Tołwińska-Królikowska]. - Warszawa : Federacja Inicjatyw Oświatowych, 2013, s. LII-LXI. - ISBN 978-83-915184-7-2

2. Od testu do testu : czy istnieje alternatywna droga? : ocenianie kształtujące / Małgorzata Banasiak // W : Szkoło, jaka jesteś? : problemy nauczycieli i uczniów we współczesnej szkole / pod red. Małgorzaty Banasiak i Agaty Wołowskiej. - Warszawa : Difin, 2015, s. 137-150. - ISBN 978-83-7930-584-1

Artykuły z czasopism

1. Czas na rewolucję : szkoła OK / Artur Foremski // Dyrektor Szkoły. - 2010, nr 9, s. 37-38. - ISSN 1230-9508

2. Let's meet the European Union! : scenariusz zajęć świetlicowych z zastosowaniem elementów ocenia-

nia kształtującego / Justyna Kotajny // Świetlica w Szkole. - 2014, nr 1, s. 15. - ISSN 1897-9890

3. Nauka przez ocenianie / Danuta Sterna // Psychologia w Szkole. - 2010, nr 2, s. 35-39. - ISSN 1731-836X

4. Nowa jakość oceniania : ocenianie kształtujące / Małgorzata Molska // Języki Obce w Szkole. - 2011, nr 4, s. 22-29. - ISSN 0446-7965

5. Ocena kształtująca w edukacji wczesnoszkolnej / Agnieszka Turek // Języki Obce w Szkole. - 2011, nr 4, s. 30-33. - ISSN 0446-7965

6. Ocena ocenia nierówna / Karolina Oleksa // Życie Szkoły. - 2015, nr 3, s. 2-4. - ISSN 0137-7310

7. Ocenianie kształtujące / oprac. Magda Wójcik // Remedium. - 2010, nr 2, s. 20. - ISSN 1230-7769

8. Ocenianie kształtujące : zestawienie bibliograficzne w wyborze / Elżbieta Trojan // Nowa Szkoła. - 2015, nr 2, s. 60-62. - ISSN 0029-537X

9. Ocenianie kształtujące i ISO : zapis doświadczeń // Urszula Słupska, Maria Jura-Lenczewska // Dyrektor Szkoły. - 2012, nr 1, s. 62-63. - ISSN 1230-9508

10. Ocenianie kształtujące i sumujące : (próba porównania) / Monika Szufnarowska // Wszystko dla Szkoły. - 2010, nr 4, s. 11-12. - ISSN 1425-6843

11. Ocenianie kształtujące pedagogiczną dominantą pracy szkoły / Wojciech Turewicz // Dyrektor Szkoły. - 2010, nr 7, s. 20-22. - ISSN 1230-9508
12. Ocenianie kształtujące w nauczaniu religii : od teorii do praktyki / Anna Zellma // Katecheta. - 2014, nr 2, s. 4-12. - ISSN 0209-1291
13. Ocenianie, które pomaga się uczyć / Katarzyna Sołtan // Wszystko dla Szkoły. - 2012, nr 2, s. 9-11. - ISSN 1425-6843
14. Od dwóch entuzjastów zmiany do całej rady pedagogicznej / Danuta Elsner, Aleksandra Koziół // Dyrektor Szkoły. - 2010, nr 7, s. 18-19. - ISSN 1230-9508
15. Podróż ze smakiem : sól / Magdalena Oleksy-Zborowska // Bliżej Przedszkola. - 2014, nr 7-8, s. 118-122. - ISSN 1642-8668. - Zawiera konspekt lekcji prowadzonej metodą oceniania kształtującego
16. Rodzice - aktywni uczestnicy procesu edukacji / Bogdan Jankowski // Dyrektor Szkoły. - 2014, nr 5, s. 46-48. - ISSN 1230-9508
17. Rozumiem - chcę - działam : strategie i dobre praktyki kształcenia kompetencji społecznych w szkole / Sylwia Żmijewska-Kwiręg // Meritum. - 2014, nr 2, s. 48-56. - ISSN 1896-2521
18. Szkoła uczy się uczyć OK / Magdalena Pater // Wszystko dla Szkoły. - 2012, nr 2, s. 16. - ISSN 1425-6843
19. Szkoła z tytułem / Magdalena Pater // Wszystko dla Szkoły. - 2012, nr 2, s. 17. - ISSN 1425-6843
20. Współczesne zmiany demograficzne w Polsce / Katarzyna Mijakowska // Geografia w Szkole. - 2013, nr 1, s. 14-16. - ISSN 0137-7566. - Zawiera konspekt lekcji prowadzonej metodą oceniania kształtującego
21. Współpraca z rodzicami jako niezbędny element oceniania kształtującego / Artur Foremski // Dyrektor Szkoły. - 2011, nr 3, s. 24-26. - ISSN 1230-9508
22. Żeby chciało się chcieć! / Aleksandra Denst-Sadura // Głos Nauczycielski. - 2014, nr 30-31, s. 24. - ISSN 0017-1263

Źródła internetowe

1. OK [ocenianie kształtujące] // Centrum Edukacji Obywatelskiej [online]. - [Dostęp: 4 sierpnia 2015]. - Dostępny w Internecie: <http://www.ceo.org.pl/pl/ok>

Zestawienie sporządziła
Dorota Dela
Pedagogiczna Biblioteka
Wojewódzka w Gdańsku
Wydział Udostępniania

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku – propozycje szkoleń i spotkań dla nauczycieli

Lp.	Planowany termin	Wydarzenie	Adresaci
1	17 listopada 2015 r.	„Radość ukryta w książkach” – adaptacja najmłodszych uczniów w przedszkolu i szkole dzięki literaturze – warsztaty	nauczyciele przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej
2	grudzień 2015 r.	Nowe technologie i e-podręcznik w nauczaniu przedmiotów ścisłych – warsztaty	zainteresowani nauczyciele
3	styczeń 2016 r.	Nowe technologie i e -podręczniki w edukacji czytelniczej i medialnej – warsztaty	nauczyciele bibliotekarze, nauczyciele języka polskiego, nauczyciele świetlic szkolnych
4	3 lutego 2016 r.	Cyfrowe narzędzia w edukacji – warsztaty	zainteresowani nauczyciele
5	9 marca 2016 r.	XIII sesja metodyczna poświęcona czytelnictwu uczniów szkół ponadgimnazjalnych	nauczyciele bibliotekarze, zainteresowani nauczyciele
6	23 marca 2016 r.	Zależność pomiędzy czytelnictwem dzieci i młodzieży a zachowaniami niepożądanymi – warsztaty	nauczyciele bibliotekarze
7	12 kwietnia 2016 r.	Otwarte zasoby edukacyjne – bogactwo wiedzy i zastosowań – warsztaty	zainteresowani nauczyciele
8	kwiecień 2016 r.	Ogłoszenie wojewódzkiego konkursu fotograficznego Literackie Krajobrazy Pomorza – Ludzie Pomorza	uczniowie szkół ponadgimnazjalnych
9	11 maja 2016 r.	Legalnie = kulturalnie, czyli o prawie autorskim – warsztaty	zainteresowani nauczyciele
10	8 - 15 maja 2016 r.	Obchody Tygodnia Bibliotek	zainteresowani nauczyciele
11	maj 2016 r.	III Ogólnopolski Festiwal Literatury dla Dzieci	zainteresowani nauczyciele
12	14 - 22 maja 2016 r.	XIV Bałtycki Festiwal Nauki	uczniowie, nauczyciele
13	maj 2016 r.	Noc Bibliotek	uczniowie, nauczyciele
14	11 czerwca 2016 r.	Książka w pracy nauczyciela świetlicy szkolnej – warsztaty	nauczyciele świetlic szkolnych

Informacje o wydarzeniach organizowanych przez PBW w Gdańsku: strona internetowa www.pbw.gda.pl lub kontakt: wspomaganie@pbw.gda.pl, tel. 58 344 01 68 wew. 115.

Sieci współpracy i samokształcenia w Szwajcarii

z Martinem Baumgartnerem,
dyrektorem Schweizerische Zentralstelle für die Weiterbildung
der Mittelschullehrpersonen,
rozmawia Ewa Furche, wicedyrektor CEN

Ewa Furche: Wiem, że jesteś członkiem sieci kadry zarządzającej w Niemczech. Jak wygląda sieciowanie nauczycieli w Szwajcarii?

Martin Baumgartner: Obszar działalności naszej instytucji jest ponadkantonalny – jesteśmy finansowani przez 26 kantonów, z których każdy ma swój system oświaty. Daje nam to szczególną pozycję wglądu i wpływu na te systemy. Kiedy słyszymy na przykład: „U nas w Szwajcarii jest tak a tak” i mówią to nauczyciele z części niemieckojęzycznej, to dane zjawisko nie musi już dotyczyć Tessin, włoskiej Szwajcarii. Nasza pozycja daje możliwość budowania ponadkantonalnych sieci, których uczestnicy wymieniają się doświadczeniami. Przytoczę podany wcześniej¹ przykład projektu dot. oceniania. Pracowała w nim grupa kadry zarządzającej różnego szczebla, dla której my zorganizowaliśmy spotkania, przestrzeń do pracy nad tematem tworzenia kryteriów wspólnego oceniania przez ten konkretny zespół specjalistów. Kolejna sieć problemowa zajmowała się tematem kompensacji, włączania niepełnosprawnych – zagadnieniem niezwykle aktualnym i ważnym w naszym kraju. Sieć ta miała za zadanie zidentyfikować potrzeby w zakresie doskonalenia, na które moglibyśmy odpowiedzieć. Podstawową rolą sieci problemowych jest wymiana doświadczeń. Zaczynamy od poznania się i dowiedzenie się od siebie nawzajem, na czym polega praca poszczególnych osób w ich środowisku, co robią na co dzień. Po prezentacji działań uczestników sieci przechodzimy do rozpoznania specyfiki tych działań oraz przeanalizowania ich w kontekście możliwości implementacji w innych kantonach.

E.F.: Kto moderuje pracę sieci?

M.B.: Pracownicy naszej instytucji. Jeżeli z jakichś przyczyn, np. braku pracowników merytorycznych

posiadających wymagane kompetencji bądź niedoborów osobowych nie możemy moderować pracy danej sieci, zatrudniamy osobę o odpowiednich kwalifikacjach.

E.F.: Prowadząc sieci współpracy i samokształcenia w województwie pomorskim, w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby uczestników, na niektórych spotkaniach zapewniamy obecność specjalistów z określonych dziedzin. Czy w Szwajcarii także zapraszacie ekspertów z wykładami na spotkania sieci?

M.B.: Tak, jeżeli grupa specjalizująca się w danym temacie potrzebuje konkretnego wsparcia merytorycznego. Ale może też być tak, że grupa kładzie nacisk na dyskusję i wymianę doświadczeń – wtedy odpowiedzialność za pracę

rozkłada się na członków sieci, a spotkania polegają po prostu na rozmowach. A zatem praca sieci może przybierać różnorodne formy, co wymaga omówienia z nami jako koordynatorami przedsięwzięcia. W przypadku sieci tematycznych (problemowych), co jest dla mnie ważne, to my zapraszamy na spotkania różne osoby, dbając o szeroką reprezentację różnych interesariuszy. Dzięki temu możemy spojrzeć na pracę szkoły z różnych perspektyw, np. dyrektorów, nauczycieli, pracowników wspomagających, ale także rodziców oraz specjalistów różnych instytucji doskonalących (pracowników naukowych wyższych szkół pedagogicznych czy uniwersytetów, albo też niezależnych ekspertów). Szukamy grupy osób reprezentujących różne kantony oraz – jeżeli to możliwe – różne regiony Szwajcarii. Szkoda, że mamy mało grup niemiecko-francuskich. To byłoby bardzo interesujące. Prowadzimy także tzw. gremium ekspertów. Uczestnicy tych sieci, dyskutując, diagnozują potencjalne potrzeby szkół. W ten sposób na przykład ujawniła się trudność z przygotowaniem maturzystów do napisania dłuższego wypracowania oraz oceny prac uczniowskich. Problem

Podstawową rolą sieci problemowych jest wymiana doświadczeń. Praca sieci może przybierać różnorodne formy.

¹ I i II część wywiadu ukazały się w nr 69 i 70/71 „Edukacji Pomorskiej”.

ten przedyskutowaliśmy wewnętrznie, napisaliśmy artykuł, który został opublikowany w stosownym czasopiśmie i poprosiliśmy odpowiednie gremia o informację zwrotną dot. przydatności takiej grupy. Głosy były podzielone. Ale ustaliliśmy, że istnieje zapotrzebowanie na zainicjowanie pracy sieci zajmującej się ww. zagadnieniem i powołaliśmy tę sieć.

Jestem ciekaw efektów jej pracy. Dodałbym jeszcze, że funkcjonują elitarne sieci o zasięgu krajowym czy międzynarodowym, których jesteśmy uczestnikami.

E.F.: Bardzo dziękuję za rozmowę. ■

wbz cps Schweizerische Weiterbildungszentrale
Centre suisse de formation continue
Centro svizzero di formazione continua

WBZ CPS (Schweizerische Zentralstelle für die Weiterbildung der Mittelschullehrpersonen) pełni rolę brokera wiedzy i informacji dla kadry zarządzającej szkół średnich w Szwajcarii w zakresie rozwoju szkoły i zarządzania jakością; we współpracy ze szkołami wyższymi oferuje doszkalcenie z zakresu zarządzania oświatą; organizuje regionalne, krajowe i międzynarodowe konferencje z zakresu zapewniania i rozwoju jakości szkół średnich.

Martin Baumgartner – od 2002 r. kieruje Szwajcarską Centralną Instytucją Doskonalenia WBZ CPS w Bernie, wcześniej m.in. koordynował projekt rządu szwajcarskiego dotyczący doskonalenia polskich nauczycieli języka niemieckiego i rozwijania ich kompetencji trenerskich

Zapraszamy Dyrektorów i Nauczycieli wszystkich typów szkół z woj. pomorskiego do udziału w szkoleniach realizowanych przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku w ramach Wojewódzkich Zadań Edukacyjnych Pomorskiego Kuratora Oświaty:

- 1. Sztuka motywacji – motywowanie jako stały element rozwoju nauczyciela i ucznia** (kurs doskonalący)
liczba godzin: 20 (16 h stacjonarnie + 4 h na platformie internetowej)
cena: 20 zł / os.
terminy i miejsca: grupa I: 26-27 września 2015 r., Bytów
grupa II: 3-4 października 2015 r., Brusy
grupa III: 24-25 października 2015 r., Gdańsk
grupa IV: 7-8 listopada 2015 r., Pelplin
grupa V: 21-22 listopada 2015 r., Gdańsk
kierownik szkolenia: **Małgorzata Bukowska-Ulatowska**,
58 34 04 143, malgorzata.bukowska@cen.gda.pl
- 2. Analiza i wykorzystanie wyników egzaminów zewnętrznych w podnoszeniu efektywności nauczania** (kurs doskonalący)
liczba godzin: 20 (12 h, dwa spotkania stacjonarne + 8 h pracy własnej na platformie internetowej)
cena: 10 zł / os.
terminy i miejsca:
grupa I: 2-24 października 2015 r., Swarozyn
grupa II: 16 października – 21 listopada 2015 r., Chojnice
grupa III: 23 października – 14 listopada 2015 r., Bytów
grupa IV: 6-28 listopada 2015 r., Gdańsk
kierownik szkolenia: **Magdalena Urbaś**, 58 34 04 122, magdalena.urbas@cen.gda.pl
- 3. Profilaktyka przemocy i agresji oraz promowanie zdrowego stylu życia w ramach programu bezpieczna i przyjazna szkoła** (konferencja)
liczba godzin: 6
cena: bezpłatne
termin i miejsce: 26 listopada 2015 r., Gdańsk
kierownik szkolenia: **Marzena Kozłowska**, 58 34 04 151, marzena.kozlowska@cen.gda.pl

Szczegółowe informacje oraz formularze rejestracyjne są dostępne na stronie internetowej: www.cen.gda.pl

GDANSK

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

Organ prowadzący: Samorząd Województwa Pomorskiego

Placówka posiada akredytację – decyzją Pomorskiego Kuratora Oświaty
w Gdańsku nr 17/2006 z dnia 27.03.2006 r.

Placówka wpisana do rejestru instytucji szkoleniowych Wojewódzkiego
Urzędu Pracy w Gdańsku pod nr ewidencyjnym 2.22/00057/2007